

UKHome

– de fysiske rammers betydning for
beboernes trivsel og fællesskab

UKHome

– de fysiske rammers betydning for
beboernes trivsel og fællesskab

***UKHome – de fysiske rammers betydning
for beboernes trivsel og fællesskab***

© Carlberg ApS, 2021

Denne rapport er udarbejdet af Carlberg ApS
v. Emma Nielsen, Rasmus Koustrup Larsen og Nicolai
Carlberg i samarbejde med UKHome, UKH, Aarhus
Kommune og Hjem til Alle Alliancen med
støtte fra foreningen Realdania.

Fotograf: Amalie Sletting Thykier

Korrektur: Fejlritekst.dk

Layout og grafik: Anders Gerning

Tak

Vi vil gerne sige alle beboerne i UKHome en stor
tak for at tage så godt imod os. Tak for, at vi måtte
komme på besøg i jeres hjem og kollegie, og for, at I
ville dele jeres oplevelser og refleksioner med os.
Og tak til medarbejderne i UKH for, at I ville hjælpe
med at muliggøre evalueringen og løbende sparre
med os.

5 DEL 1 – INTRODUKTION

- 6 BAGGRUND**
- 7 LÆSEVEJLEDNING**
- 8 OPSUMMERING**
- 10 OM EVALUERINGEN**

17 DEL 2 – EVALUERING

- 19 ZONE 1 – Den individuelle bolig**
- 20 → Værelset**

- 33 ZONE 2 – Fællesarealerne**
- 34 → Fælleskøkkenerne**
- 42 → Gangarealer og vaskerum**
- 48 → Fællesstuerne**

- 53 ZONE 3 – Nærmiljøet**
- 54 → Husfællesskabet med UKH**
- 62 → Lokalområdet**

- 67 DEN SOCIALE PRAKSIS**

73 KILDER

DEL 1

Introduktion

BAGGRUND

Med det klare mål at forebygge og reducere antallet af unge hjemløse i Aarhus er der i efteråret 2020 blevet oprettet 24 boliger til unge mellem 18 og 30 år i det tidligere patienthotel på Amtssygehusgrunden i Tage-Hansens Gade. Halvdelen af boligerne er til sårbare unge uden en bolig, mens den anden halvdel er boliger til unge studerende.

Via de 24 ungeboliger, der er placeret i sammenhæng med Ungdomskulturhuset, er der dannet et spændende og kreativt ungdomsmiljø, hvor kunst, kultur og fællesskab er omdrejningspunktet. Tanken er, at Ungdomskulturhuset skal spille en central rolle i at skabe trygge rammer for beboerne, så gode fællesskaber på tværs kan spire frem og modvirke ensomhed.

Målet er, at størsteparten af de sårbare unge, der flytter ind og bliver en del af huset, fastholder deres bolig og undervejs kommer i gang med arbejde og uddannelse. Der er ansat en projektle-

der (frikøb) og en social vicevært, og i forsøgsperioden er der knyttet en fællesskabsvært til stedet. De 12 tidligere hjemløse unge modtager desuden CTI-støtte fra HUUS eller anden relevant støtte. Det er kollegiekontoret, der administrerer ungeboligerne.

Idéen om at skabe ungeboliger ved Ungdomskulturhuset, hvor unge med forskellige forudsætninger bor dør om dør, er blevet til i et tæt samarbejde mellem unge og ansatte i Ungdomskulturhuset, Aarhus Kommune – og med støtte fra Hjem til Alle Alliancen og foreningen Realdania.

Det er mega blær'. Folk er sådan "hvor bor du henne?". På et gammelt hospital. "Nårh, dér hvor kulturhuset er?" "Jaerh!"

Det er jo megafedt, at man har så meget indflydelse.

LÆSEVEJLEDNING

Rapporten indeholder en evaluering af, hvordan de fysiske rammer i kollegiet UKHome i Aarhus fungerer for beboerne. Herunder hvordan de fysiske rammer indvirker på beboernes trivsel og fællesskab.

Først introduceres til bofællesskabet og evalueringsmetoden. Dernæst følger analysen. Analysen er inddelt i tre rumlige zoner – 1) den individuelle bolig i form af kollegieværelset, 2) fællesarealerne i form af fælleskøkkener, gangarealer og fællesstuer, og 3) nærmiljøet i form af Ungdomskulturhuset og lokalområdet.

UKHome er et kollegietilbud i udvikling, hvor de fysiske rammer stadig er ved at finde deres rette form, og hvor beboerne aktivt inviteres til løbende at udvikle og præge stedet.

Det betyder også, at evalueringen på ingen måde kan læses som en endelig dom over kollegiet, men i stedet med fordel kan anvendes som inspiration til den fortsatte udvikling af UKHome og andre nye projekter til samme målgruppe.

Rapporten henvender sig til alle, der arbejder med at udvikle, bygge og drive botilbud til unge – særligt med fokus på at inkludere sårbare unge i aktive bofællesskaber.

I rapporten benævnes botilbuddet som enten *UKHome* eller *kollegiet*, da det er denne terminologi, som beboerne benytter. Alle citater er af UKHomes beboere.

I UKHome skelner man ikke mellem, om beboerne har en baggrund som hjemløs (eller er i risiko for hjemløshed) og derfor er visiteret til en bolig, eller om beboeren har søgt boligen som studerende. Som de skriver på www.ungdomskulturhuset.com/bolig:

"Ingen unge bryder sig om at blive sat i bås som en, der er udsat. Derfor er der i UKHome enighed om, at alle beboere blot betragtes som ethvert andet ungt menneske. For som de siger, "kan der jo ske ting og sager i alles liv". Desuden har man et hjem, når man flytter ind og man har dermed ikke brug for at skelne mellem dem."

Det gør vi derfor heller ikke i nærværende rapport.

Det føles i hvert fald slet ikke skræmmende at deltage. Og det er en rigtig fed følelse.

OPSUMMERING

Analysen af de fysiske rammer giver anledning til følgende overordnede konklusioner og anbefalinger:

Den individuelle bolig

- På trods af værelserne relativt lille størrelse udtrykker beboerne tilfredshed med dem. Et indbygget reolsystem, store badeværelser, tekøkken samt værelsets udformning gør dem funktionelle og nemme at bo i.
- Værelsernes tekøkken udgør en vigtig buffer, der med sin indretning både skubber beboerne ud i fælleskøkkenet efter flere og bedre køkkenfaciliteter, og omvendt tilbyder det fornødne, når beboerne har brug for at trække sig på en dårlig dag eller i en sårbar periode.
- En del beboere beretter om gener fra lugt, støj og lyskilder. Både i det private værelse og i fællesarealerne (en del af disse gener er under udbedring eller allerede udbedret). Målgruppen omfatter unge, der ofte oplever at være særligt sensorisk sensitive, og i det omfang, at eksempelvis lyde påvirker deres nattesøvn eller et skarpt lys afholder dem fra at bruge fællesrummet, så har det negativ indvirkning på deres livskvalitet.
- I byggeri til mennesker, der potentielt er sensorisk sensitive, kan de små detaljer have en stor effekt. Der bør generelt tages ekstraordinære skridt i forhold til at begrænse sanseforstyrrende faktorer som mekanisk støj, dårlig akustik, indblik, lugtgener, nabostøj med videre. Det kan være særlig vanskeligt i eksisterende byggeri.

Fællesarealerne

- Langt hovedparten af beboerne benytter kollegiets fælleskøkkener, fællesstuer og UKH, og giver udtryk for, at bofællesskabet opleves som en styrke.
- Nogle beboere oplever indimellem at have en dårlig periode eller brug for ekstra god tid til at se fællesskabet an. De oplever, at de fysiske rammer giver mulighed for at trække sig i nødvendigt omfang, og at omgangstonen og kulturen blandt beboerne generelt er forstående, inkluderende og rummelig.
- Gangarealerne i UKHome tilbyder ikke mange muligheder, da de er for smalle til indretning og ophold og samtidig har dårlig akustik.
- Fællesrummene i stueetagen benytter beboerne til sociale aktiviteter som filmaftner og studiegrupper, ligesom de ofte bruger dem, når de har gæster på besøg.
- Fællesrummenes placering i stueetagen gør dem mindre tilgængelige, og uformelle sociale møder og aktiviteter opstår mindre spontant end her end i køkkenerne. Til gengæld giver placeringen i stueetagen beboerne mulighed for at benytte dem til sociale aktiviteter efter kl. 22, til fester eller når de har besøg. Det gør det muligt at vise hensyn og skærme de andre beboere fra støj.

Han var sådan "nå, hvornår skal det males?"
– Det er sådan, det skal se ud, far.

- Fællesskabsværten og den sociale vicevært binder beboerne sammen, formidler og faciliterer. Med en fin balance mellem tillid og støtte sørger de for, at flest mulige af beboerne får mest muligt ud af de fysiske rammer. Herunder at der bliver fulgt op på konkrete problemer (akustik, ventilation etc.) og at beboerne inddrages i den fortsatte udvikling af de fysiske rammer.
  - Nogle ganske få beboere har af forskellige årsager vist sig at have mere komplekse støttebehov, end UKHome konceptet kan tilbyde. De har tendens til at isolere sig helt fra fællesskabet og må tilbydes en anden boligløsning.
- Nærmiljøet**
- Den fysiske forbindelse med en intern trappe og en dør med glasrude ind til UKH skaber en nem og blød overgang, der gør det let for beboerne at komme forbi og træde indenfor i det store sociale fællesskab med vished om, hvad der venter dem.
  - Den fysiske nærhed til kulturhuset betyder, at beboerne over tid ikke kan undgå at få kendskab til kulturhusets aktiviteter og brugere. Den tætte relation skaber tryghed og fremmer beboernes mod på og lyst til at tage del i kulturhusets tilbud.
  - Et meget synligt og tilgængeligt personale i UKH, placeret i centrale og transparente kontorer, giver brugerne en oplevelse af at være velkomne og hurtigt kunne få vejledning og afklaring.
  - Lyd afhænger af relationer og forventninger. Idet beboerne fra start har været informeret om, at de bor ovenpå et ungdomskulturhus, er de indforståede med, at der kan forekomme støj som følge heraf. Støjgener fra fx ventilationssystemet kan derimod være udfordrende. I et bomiljø, som UKHome, hvor beboernes værelser ligger oven på et ungdomskulturhus, der afholder fester og koncerter, er der et særligt behov for løbende orientering og forventningsafstemning.

Jeg synes, det er ret fedt,
at det både har kulturhus-fashion
og hospitals-looket.

Det er nemt at bede om hjælp.
Alle er virkelig forstående.

OM EVALUERINGEN

Formålet

UKHome er etableret af Aarhus Kommune med støtte fra Hjem til Alle Alliancen og foreningen Realdania som et initiativ i kampen for at komme en stigende ungdomshjemløshed i Danmark til livs. Projektet er på flere måder innovativt og eksperimenterende. Dels hvad angår beliggenheden sammen med et eksisterende ungdomskulturhus, dels hvad angår den ligelige fordeling mellem antallet af visiterede unge og studerende, dels hvad angår en aktiv fællesskabskultur.

Parterne bag projektet har derfor iværksat en grundig erfaringsopsamling, således at projektet og dets resultater kan formidles og være til inspiration for andre kommuner og aktører med tilsvarende udfordringer.

Evalueringen af projektet sker i tre spor:

1. En *effektevaluering*, der undersøger, hvordan projektet over tid påvirker de visiterede unges livskvalitet bl.a. på parametre som fastholdelse af uddannelse, generel trivsel, beskæftigelse med mere.
2. En *proces- og metodeevaluering*, der undersøger og dokumenterer organiseringen af fællesskabet i kollegiet, de særlige sociale og pædagogiske støttefunktioner, samt de processer og forløb, der skal sikre at beboerne får en god start og bliver integreret i fællesskaberne.
3. Samt nærværende *bygningsevaluering*, der undersøger de individuelle værelser, fællesarealerne og nærområdet med henblik på at afdække, hvordan kollegiets konkrete rum og indretning opfattes og indvirker på de unges trivsel og fællesskab.

Tilgangen

Evalueringen af de fysiske rammer er udført som en eksplorativ, partcipatorisk efter-ibrugtagningsevaluering.

Det betyder, at vi er gået åbent til værks, har inddraget brugerne undervejs i evalueringsprocessen og har undersøgt, hvordan brugerne oplever og anvender de fysiske rammer i deres hverdag på kollegiet.

Der er således ikke tale om en måling op imod en baseline eller særlige på forhånd definerede mål og intentioner. I stedet har vi med relativt få strukturerende værktøjer inviteret beboere og medarbejdere med ind i evalueringsprocessen i en undersøgende dialog om kollegiets rum og indretning. Det betyder, at denne rapport skal læses som et billede af, hvordan UKHome fungerede i perioden for evalueringen, men at dette vil ændre sig i takt med, at kollegiet (og de fysiske rammer) udvikler sig.

Det har i evalueringen ikke været muligt at inddrage samtlige beboere. Evalueringen skal derfor læses som et udtryk for, hvordan de beboere, der deltog, oplever kollegiet.

Rumligt har vi struktureret analysen i tre overordnede zoner. Den individuelle bolig, fællesarealerne og nærområdet.

Analytisk tager vi afsæt i de seks dimensioner i den Sociale Effektprisme (Carlberg, 2017), og derudover bygger analysen på vores erfaringer fra andre byggerier til samme målgruppe samt på den tilgængelige litteratur om unge i hjemløshed og litteratur om design til mennesker i hjemløshed.

Af relevant supplerende litteratur kan særligt fremhæves:

Boliger til unge hjemløse – muligheder og barrierer. Udarbejdet af VIVE, 2019

Bo Sammen. Udarbejdet af Hjem til Alle Alliancen, 2019

Fra hjemløshed til egen bolig og Fra hjemløshed til egen bolig med støtte. Udarbejdet af Socialt Udviklingscenter SUS for Realdania, 2021.

(Se i øvrigt kildeliste side 73)

Den sociale effektprisme

Den sociale effektprisme udpeger seks overordnede sociale dimensioner, som det fysiske miljø har en afgørende indvirkning på.

1. VELVÆRE – der omhandler, hvordan de fysiske rammer påvirker vores komfort og velbefindende. De sociale effekter er her typisk et resultat af de sansestimuli, som arkitektur og indretning medfører. Det kan være elementer som lys, lyd, rumlighed, transparens etc.

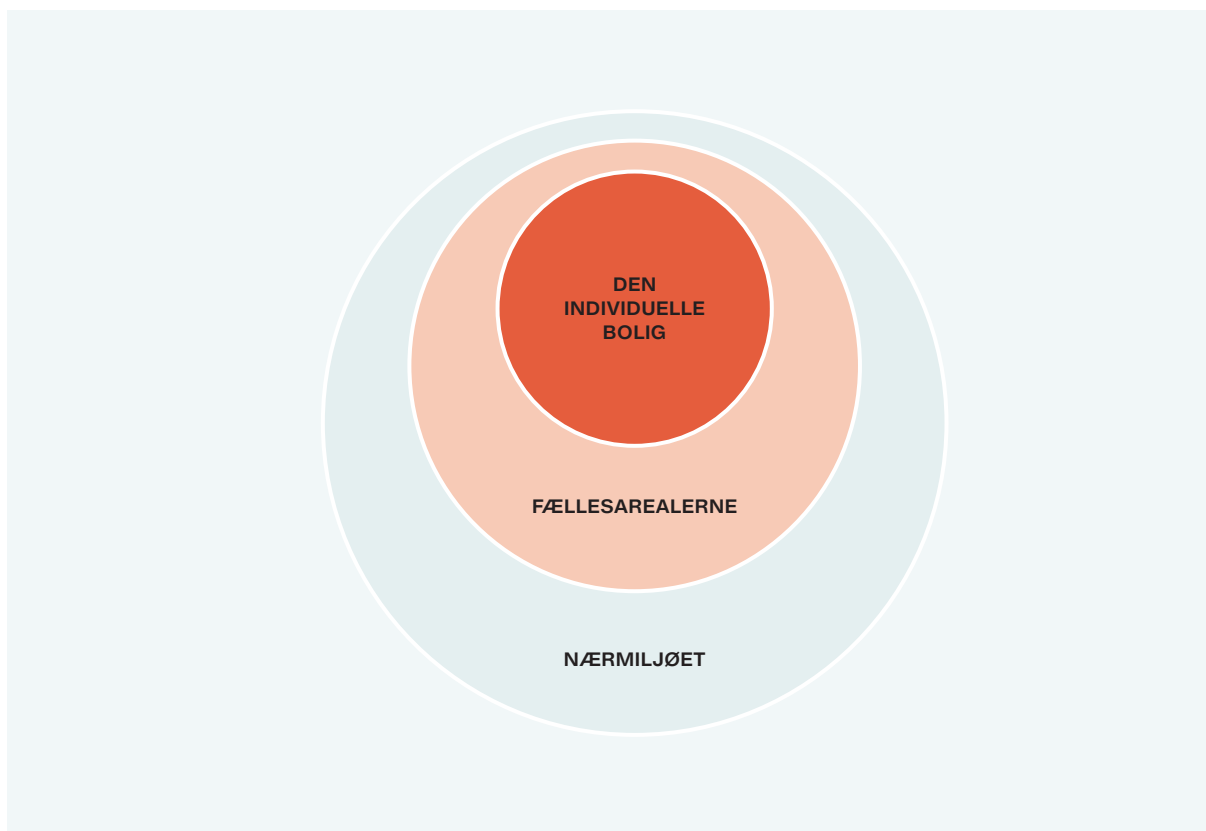
2. ADÆRD – der omhandler de elementer i de fysiske rammer, som påvirker vores adfærd. De sociale effekter er her typisk et resultat af den rumlige organisering, møblering, materialevalg og skiltning. Det kan handle om, hvordan vi færdes i byggeriet, hvor vi animeres til at tage ophold, rydde op, lave mad etc.

3. AKTIVITET – der omhandler de elementer i de fysiske rammer, som påvirker vores aktiviteter. De sociale effekter er her typisk et resultat af de konkrete aktiviteter, som rummene og møbleringen giver mulighed for. Der kan i sagens natur være tale om alle tænkelige former for aktiviteter.

4. INKLUSION – der omhandler de elementer i de fysiske rammer, som påvirker vores relationer til andre mennesker. Både internt i et byggeri og i forhold til naboer og lokalmiljø. De sociale effekter er her typisk et resultat af disponeringen af private og fælles zoner, placering af funktioner og det æstetiske udtryk.

5. IDENTITET – der omhandler de elementer i de fysiske rammer, som påvirker vores stolthed og tilknytning til de fysiske rammer. De sociale effekter er her typisk relateret til rammernes æstetiske udtryk, formgivning, historie, branding og sjæl.

6. EJERSKAB – der omhandler de processer i forbindelse med udvikling af og/eller indflytning i de fysiske rammer, som påvirker brugernes oplevelse af deltagelse og indflydelse. De sociale effekter er her typisk et resultat af inddragende processer.

De rumlige zoner

Evalueringen tager udgangspunkt i tre rumlige zoner:

ZONE 1. DEN INDIVIDUELLE BOLIG – her er der eksempelvis fokus på elementer som hjemlighed, rumkontrol og privathed.

ZONE 2. FÆLLESAREALERNE – her er der eksempelvis fokus på elementer som muligheder for gradvis deltagelse i fællesskabet, akustik og retrætemuligheder.

ZONE 3. NÆRMILJØET – her er der eksempelvis fokus på aktivitetsmuligheder, deltagelse og inklusion.

	ZONE 1. DEN INDIVIDUELLE BOLIG	ZONE 2. FÆLLESAREALERNE	ZONE 3. NÆRMILJØET
1. VELVÆRE 	→ Generel tilfredshed → Oprydning → Opbevaring → Rumkontrol → Støj, lugt og lydgener → Materialer og farver → Rumlige badeværelser	→ Belysning → Akustik → Indsigt	
2. ADFÆRD 	→ Indretningens betydning for beboernes ophold i bolig versus fællesarealer	→ Placeringen af fælleskøkkenerne → Graden af transparens	→ Belysning, byliv, trafik og tryghed
3. AKTIVITET 	→ Madlavning → Besøg	→ Fællesskab → Tøjvask → Madlavning → Samtaler/møder → Besøg, fester og studiegrupper	→ Aktiviteter i UKH → Aktiviteter i lokalområdet
4. INKLUSION 	→ Pris	→ Ligeværdighed → Sidde- og opbevaringsplads til alle → Barrierer for at deltage i køkkenlivet	→ Samlokalisering → Introduktion og støtte → Synlige og tilgængelige ansatte
5. IDENTITET 	→ Æstetik og historie	→ Institutionelle gange → Brugernes malerier, nips og møbler → Æstetik og historie	→ Anerkendelse og stolthed → Stedets sjæl
6. EJERSKAB 	→ Indflydelse på indretning	→ Indflydelse på indretning	→ Do-ocracy → UKH som dagligstue

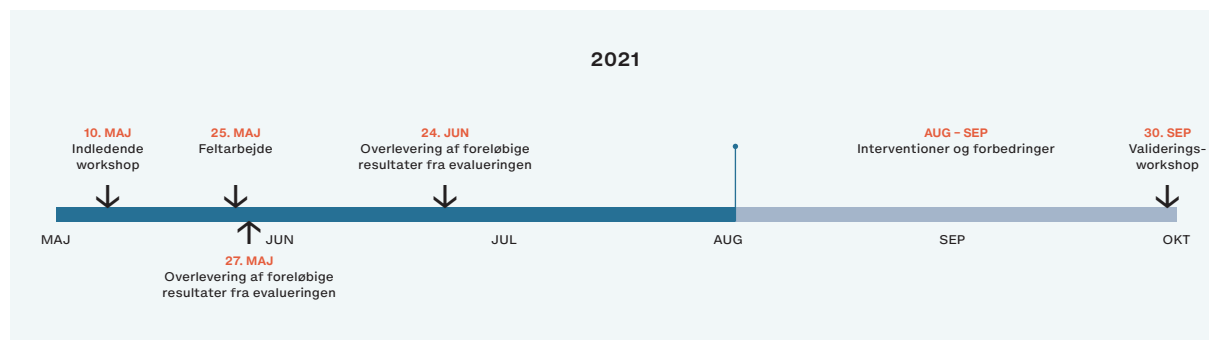
Evalueringsoptikken

Sammen med beboere og ansatte har vi set nærmere på de tre rumlige zoner og diskuteret, hvordan rum og indretning påvirker de seks sociale dimensioner. I skemaet er opsummeret de tematikker, der indgår i analysen.

Hvordan har vi gjort

Eftersom indflytningsfasen i UKHome er en yderst udfordrende periode for de unge med mange forandringer, nye mennesker og tilpasning til et nyt miljø, så har vi i samråd med projektledelsen og de øvrige evalueringsrådgivere tilpasset og koordineret vores indsamling af data, så den har været så skånsom for beboerne som muligt og alligevel givet os et relativt solidt grundlag for analysen.

Eksempelvis har vi undladt at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, da dette bruges som et centralt værktøj i den sociale effektmåling. Vi har i stedet baseret evalueringen af de fysiske rammer på overvejende kvalitative data indsamlet med etnografiske metoder i en række få, komprimerede aktiviteter med beboerne:

- Introduktionsworkshop med fokus på relationsopbygning, introduktion til evalueringsprocessen og indledende dialog med beboerne om betydningen af de fysiske rammer.
- Tre dages feltarbejde omfattende:
  - ✘ Deltagerobservation på UKHomes gange, i fællesskøkkener, fællesstuer og i UKH. To evalueringsrådgivere fra Carlberg deltog i de aktiviteter, der foregik i huset, herunder World Kitchen folkekøkken, en strikkeklub, en fødselsdagsfejring samt et brugerudvalgsmøde med repræsentanter fra UKHome og UKH med fokus på udviklingen af husets udearealer.
  - ✘ Fire semi-strukturerede interviews med beboere i UKHome (tre visiterede og en ikke-visiteret beboer) samt uformelle samtaler med yderligere fire beboere. Vi mødte i løbet af de tre dage ca. halvdelen af kollegiets 24 beboere samt talte med fem øvrige brugere af UKH.
  - ✘ En EvalueringWalk med drøftelse af udvalgte rum og temaer i huset, hvor to beboere og en kommende beboer fra UKHome, fællesskabsværten, den sociale vicevært og to medarbejdere fra UKH deltog.
- Dialogmøde med ansatte og repræsentanter fra Aarhus Kommune om de foreløbige resultater.
- Valideringsworkshop med beboere, den sociale vicevært og fællesskabsvært med fokus på at samle op på forskellige udbudringer af de fysiske forhold siden projektstart, få indblik i en post-COVID-19 hverdag i UKHome og generelt validere de analytiske iagttagelser med brugere og ansatte.

DEL 2

Evaluering

På de følgende sider præsenteres analysen struktureret i følgende fire hovedafsnit:

ZONE 1

Den individuelle bolig

→ Værelset

ZONE 2

Fællesarealerne

→ Fælleskøkkener

→ Gange

→ Fællesstuer

ZONE 3

Nærmiljøet

→ Samspillet med Ungdomskulturhuset UKH

→ Lokalområdet

DEN SOCIALE PRAKSIS

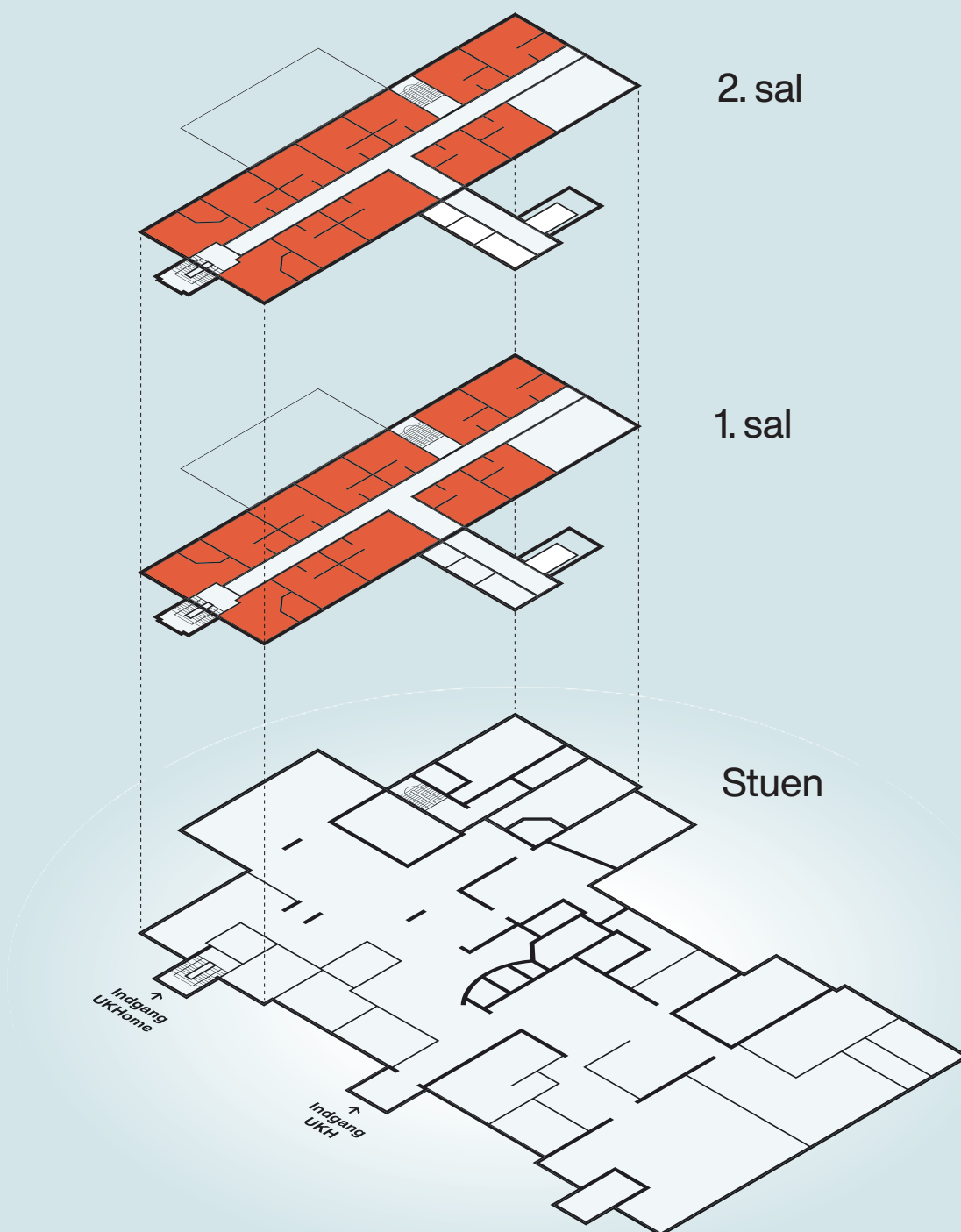
ZONE 1

Den individuelle bolig

→ Værelset

Værelset

- ← Kollegiet består af 24 værelser fordelt på to etager med 12 værelser på hver. Værelserne ligger fordelt omkring en lang, central gang. Der er fire typer af næsten ens værelser – alle mellem 15-22 m².
- ↑ Værelserne er indrettet med et lille tekøkken med en enkelt kogeplade, emhætte, køleskab og vask, et individuelt, rummeligt badeværelse, og på den ene væg er som fast inventar et hyldesystem.

SMÅ, MEN FUNKTIONELLE, VÆRELSE

Beboerne er generelt tilfredse med værelserne og deres størrelse, indretning, pris og beliggenhed.

*”Jeg synes, at værelset ligesom har de rammer, som man har brug for.”
(Beboer)*

”Værelset er det allerbilligste, du kan finde, når man tænker i forhold til, hvad jeg er interesseret i. Det er på papiret lige præcis i midten af Aarhus, og så er der kvadratmeter nok til, hvad du skal bruge.” (Beboer)

Beboerne lægger bl.a. vægt på, at værelserne alle har relativt store vinduer med godt lysindfald, og at basisindretningen fremstår funktionel. En beboer bemærker eksempelvis, at: *”det er positivt, at sengen kan være inde i en ”krog”, så den ikke er så eksponeret, når man åbner døren.”*

TEKØKKENET ER EN VIGTIG BUFFER

Der er stor tilfredshed blandt beboerne med de små, indbyggede tekøkkener på værelserne. De fungerer som en buffer til fællesskabet, som beboerne kan vælge at benytte i stedet for fællesskøkkenerne, hvis de i perioder ikke har så meget overskud til fællesskabet, eller lige når de er flyttet ind og har brug for at se fællesskabet lidt an.

”Nu bruger jeg mest tekøkkenet til kaffe og te. I starten brugte jeg det mere, men nu bruger jeg fællesskøkkenet mere. Det med at have flere kogeplader og lidt mere plads er jo ret rart.”

En beboer fortæller, hvordan hun oplever, at nogle af de andre beboere altid er i fællesskøkkenet og derfor kender alle, mens andre aldrig kommer i fællesskøkkenet. Hun vurderer sig selv som værende lidt midt imellem. I perioder, hvor hun ikke har det godt, kan der godt gå nogle uger mellem, at hun bruger fællesskøkkenet. Så laver hun supper eller noget andet, der kan varmes på komfuret i tekøkkenet på værelset. For hende betyder det meget, at der er den mulighed.

Bag beboerens ræsonnement ligger en oplevelse af, at fællesskabet ikke kun er givende, men også kan være krævende at deltage i.

En anden beboer beskriver, hvordan hun sætter pris på at kunne trække sig lidt fra fællesskabet, når hun har travlt:

”Nu har jeg siddet og studeret meget, og jeg føler nogle gange, at hvis jeg går ud i fællesskøkkenet, så vil jeg også gerne være tilgængelig og ikke bare sidde for mig selv. Man bliver hurtigt fanget, når man går ud i fællesarealerne, og der går meget overspringshandling i den. Og så har det været meget tidsbesparende bare lige at kunne lave et spejlæg inde på værelset.”

At der er et tekøkken på værelset, betyder, at en mindre gruppe beboere aldrig bruger fællesskøkkenet, da det ikke er strengt nødvendigt. De lever derfor i praksis relativt isoleret. Medarbejderne vurderer, at det er tilfældet for nogle af de mest udsatte beboere. Her er der brug for andre værktøjer, hvis målet er at engagere de unge i bofællesskabet.

Men et tekøkken er ikke bare et tekøkken

Et tekøkken er ikke bare et tekøkken, og for de fleste beboeres vedkommende er selve køkkenernes udstyr og indretning med til at styre deres adfærd. Den amerikanske psykolog James Gibsons teori om *affordances* (1986) er nyttig til at forstå dette. Begrebet *affordances* henviser til de handlingsmuligheder, en genstand skaber for os. En stol giver f.eks. muligheden for at sidde ned, men afhængigt af ryglænets hældning påvirker det den måde, vi bruger stolen på: til at slappe af, sidde oprejst og arbejde eller måske at vippe på. I tekøkkenerne tilbyder de indbyggede møbler som emhætten, kogepladen, køleskabet m.m. forskellige typer af handlinger, der er med til at definere beboernes brug af det.

Det, at der eksempelvis findes et stort køleskab på værelset og mere begrænset kølehyldeplads i fællesskøkkenerne, kan være med til at holde beboerne i tekøkkenerne.

”Jeg bruger hovedsageligt kun mit eget køleskab, og jeg bruger ikke det store køkken så meget, for jeg synes, det er træls at skulle bære alle mine madvarer med derud.”

Omvendt er fraværet af ovn og flere kogeplader med til at trække beboerne ned i fælleskøkkenet.

”Man skubber folk ud i fælleskøkkenet, når du skal bruge en ovn og flere kogeplader. Men du har, hvad du skal bruge, når du har en søndag, hvor du overhovedet ikke kommer uden for dit værelse - og det sker jo for alle mennesker.”

VENTILATION ER EN SÆRLIG UDFORDRING

I tiden efter indflytning var beboernes primære udfordring i værelserne støj, lugt og træk fra det centrale ventilationssystem.

”Der lugter nogle gange inde på værelset, fordi det kommer igennem ventilationen. Min ventilation kører også ret hårdt, og jeg er nødt til at dække den til, ellers bliver jeg for meget forstyrret. Og alligevel larmer den, og alligevel lugter det, selvom jeg har sat noget for. Jeg har sat stof for.”

Ventilationssystemet er installeret og tilpasset efter gældende standarder. Men flere af beboerne har psykiske udfordringer, der for nogle betyder, at de også har en øget sensibilitet over for sansestimuli – eksempelvis lyde, lugte, temperatur og overflader.

Dertil kommer, at værelset er beboernes private sfære, og det, at de her ikke kan undgå andre beboeres støj eller lugt, kan opleves invaderende.

En beboer fortæller, hvordan han er begyndt at eksperimentere med at bruge ørepropper for at kunne sove om natten. En anden er begyndt at lytte til musik for at overdøve lyden fra ventilationssystemet.

”Nogle gange, når ventilationen er gået helt amok, ser jeg, at folk har været oppe om natten og skrive inde i fælleschatten og er blevet vækket af det.”

Flere beboere har, som billedet viser, forsøgt at få kontrol med generne ved at dække ventilationssystemet til. Noget, der utilsigtet kan være med til at øge generne for andre.

Når man ønsker at skabe et inkluderende boligmiljø, er det vigtigt at have en ekstra opmærksomhed på beboernes forskelligartede behov og udfordringer. Når følsomheden hos brugerne er høj, får detaljerne tilsvarende stor betydning. De universelle normer, der gælder i bygningsreglementet, er ikke altid nok til at tilgodese mennesker, der er særligt sensitive (Hendren, 2020; Ryhl og Høyland, 2018).

Behov for rumkontrol

En beboer fortæller også, at temperaturen i huset er meget skiftende, så han derfor altid går med flere lag tøj. Han fortæller desuden, at han oplever, at det er svært at regulere temperaturen, og at radiatoren er svær at styre ordentligt.

Flere beboere beretter om en mærkelig klik-lyd fra emhætten om natten, og selvom emhætterne ligner dem i fælleskøkkenerne, så er dem på værelserne ifølge beboerne ikke kraftige nok til at tage osen fra madlavning.

En beboer har desuden slukket sit køleskab på værelset som følge af, at det larmer og påvirker hans søvn.

Eksemplerne her vidner om et grundlæggende behov for kontrol med inde-

klimaforholdene. Særligt når det gælder erhvervsbyggeri, er der solid forskningsmæssig dokumentation for en direkte sammenhæng mellem medarbejderes oplevelse af kontrol med indeklimaet og medarbejdernes oplevelse af komfort og trivsel. Miljøer med automatisk indeklimatestyring medfører typisk øget sygefravær og lavere effektivitet end miljøer med manuelle og semiautomatiske løsninger (Hellwig & Boerstra, 2017).

Ønsker man et inkluderende byggeri, bør de valgte indeklimaløsninger (temperatur, ventilation og belysning) tilbyde beboerne en høj grad af brugerkontrol, så de selv kan tilpasse de fysiske rammer efter deres behov.

Ventilationsanlægget i UKHome er efterfølgende justeret og tilpasset, og beboerne fortæller, at det har hjulpet på støjgenerne, men ikke på lugten.

Den eneste ting, jeg synes er en udfordring ved at bo oven på et kulturhus, det er, når man ikke ved, hvornår de større ting lukker. For man vil jo aldrig gå ned og sige "sluk", for man ved, at de har det fedt. Og det er godt, at de hygger sig, men jeg vil bare gerne vide, hvornår jeg kan få lov til at gå i seng. Ikke så meget, at det skal være lige nu. Men bare sådan at jeg ved.

Hvor meget kan I høre ovenpå?

Alt. Især, hvis vores dør står åben hernede, så kan man høre alt.

Så kommer det op igennem trappen. Men kan I høre det igennem loftet også?

Når det er musik på højtalere. Altså når der er scene på, og der står én og synger. Jeg kan rigtig godt lide atmosfæren i det, altså at man kan høre, at der foregår noget. Det er bare, at jeg ikke kan høre, hvornår det stopper, og man er sådan "jeg skal op i skole i morgen".

Jeg regner ikke med, at det sker igen. Og hvis det sker igen, regner jeg med, at der er en forståelse for, at de skal sige, hvornår musikken stopper til os, og hvis de spiller over, må vi godt gå ned og bede dem stoppe.

LYD AFHÆNGER AF RELATIONER OG FORVENTNINGER

Beboerne oplever, at værelserne i UKHome generelt er rimelig godt lydisoleret, om end de i nogen grad kan høre hinanden.

“Jeg har kun en beboer ved siden af, og jeg tror, at hun hører musik, når hun er i bad. Men det er, som om det kun er musik-lydniveauet, der går igennem.”

Som blandt andre den danske forsker Sandra Lori har dokumenteret (Lori, 2020), så afhænger vores oplevelser af nabostøj i høj grad af de relationer, vi har til naboerne, og de forventninger, vi har til lyden det sted, vi bor. Det gælder også for beboerne i UKHome.

“Nogle gange kan jeg høre min nabo rigtig meget, men vi har et godt forhold til hinanden, så det er bare at sige noget. Men han snakker også meget højt, især hvis han lige er lidt beruset eller har venner over, men det er så fint, ellers er der ikke noget.”

“Det er sjovt nok ventilationssystemet, der ikke larmer særlig meget, som er mere generende end vinkelsliberen derude. For fra starten af har jeg vidst, at hvis du bor her, så kommer der til at være håndværkere, og der kommer til at blive bygget om og være larm. Så når det så er tirsdag, og man åbner vinduet, og der bliver bygget, så bliver man mindet om, at ”nåh ja, det her, det er sådan, det er her. Der bliver bygget,” og man er en del af det hele.”

Beboerne giver udtryk for, at det ikke er støjen i sig selv, som det at kende omfanget eller varigheden, som er afgørende for, hvordan de oplever støjen. I tilfældet med UKHome, hvor beboernes soveværelser ligger oven på et ungdomskulturhus, der afholder fester og koncerter, er der et særligt behov for løbende orientering og forventningsafstemning.

KØLIGT OG SKARPT LYS UDFORDRER LYSSENSITIVE BEBOERE

Beboerne beskriver generelt, at der takket være store vinduespartier er et godt, naturligt dagslys på værelserne. Enkelte nævner, at det kunstige lys er skarpt. De har derfor tilføjet andre lyskilder eller undgår helt at tænde de præinstallerede lyskilder for at skabe et mere behageligt lys.

“Jeg synes, at lyset er ret skarpt på badeværelset, men det er mildere end det, der er i mit tekøkken. Jeg har det mindste rum, og lyset i køkkenet er meget skarpt, så det har jeg aldrig tændt. Så bruger jeg emhættelyset i stedet for, for det er mildere, og så har jeg sat mit eget op i rummet, som så er mere blødt og varmt.” (Beboer)

Når man etablerer basisbelysning i rum til beboere, der potentielt er ekstraordinært sensorisk sensitive, kan man med fordel som bygherre være ekstra omhyggelig med valg af lyskilder. I udgangspunktet er det ønskeligt, at beboerne i deres private zoner som minimum har mulighed for selv at regulere lysstyrke og gerne også lysfarve. Alternativt kan man installere automatisk døgnrytmebelysning i de faste armaturer. Dokumentationen af de helbreds-mæssige fordele herved er solid, og hvor denne teknologi for blot få år siden var dyr og forbeholdt specialiserede sundhedsbyggerier, så er teknologien allerede i dag tilgængelig for de fleste.

FAST INVENTAR OG REOLSYSTEMER GØR DET NEMT

AT HOLDE ORDEN

Værelserne er indrettet med et lille, fast reolsystem på en af væggene. Beboerne er generelt glade for det indbyggede reolsystem.

”De indbyggede reoler er jeg rigtig glad for. Jeg ved, at hjørneværelserne ikke har nogen, og de kunne rigtig godt tænke sig dem. Jeg ved ikke, hvorfor de ikke har fået dem, fordi det er så smart.”

Hvor fast inventar kan virke overflødigt for nogle målgrupper, er det for UKHomes målgruppe en stor hjælp. Som en beboer påpeger:

”Grunden til, at fast inventar det er ’key’, det er to ting: altså et sted som det her, der kommer folk og bor i et halvt år eller et helt eller to år. Mange har få ejendele med. De færreste kommer og tager et garderobeskab med eller en reol osv. Den anden ting er, at jo mindre et værelse man har, jo mindre plads man har, desto mere pladsbesparende og opad skal man tænke.”

Flere beboere efterspørger et garderobe-/hylsystem til sko og overtøj, da der ikke er en naturlig plads til at opbevare dette på værelset:

”Dem, der har de små værelser, kommer jo direkte ind i tekøkkenet, og døren går op i badeværelsesdøren. Så hvor skal jeg sætte mine sko? Jeg prøver at have mine jakker hængende på min dør - det tror jeg de fleste har gjort, men det betyder, at jeg ikke kan åbne døren helt op. Så på de små værelserne ville det være godt, hvis man havde nogle små knager eller lignende. Det er jo også forskelligt, hvordan man har det, men jeg er vokset op i et hjem, hvor man aldrig går rundt med skoene indenfor. Så det falder mig unaturligt at skulle sætte mine sko inde på mit værelse. Der er nogen, der har dem på badeværelset, men jeg synes bare ikke, at det er der, de hører til.”

Grundlæggende er det vigtigt for menneskers mentale velbefindende, at det er nemt at holde orden og gøre rent, og når man udvikler boliger til denne målgruppe, som typisk både bor meget småt, midlertidigt og har få ejendele og midler, så kan smarte indretningsløsninger og fast inventar være det, som gør det muligt at skabe orden i kaos fra den dag man flytter ind.

”Jeg har jo mange ting, så det kan jo godt være ret svært at holde styr på. Nogle gange, hvis jeg ikke har det så godt, er det sværere at få ting gjort. Men når jeg har det godt, er det ikke så svært.”

DET KRÆVER RESSOURCER AT SKABE ET HJEM

Det kræver både opfindsomhed, teknisk kunnen og ressourcer at indrette sig rart og funktionelt på få kvadratmeter. Så kan det være en fordel at bo i et fællesskab, hvor man kan hente inspiration og hjælp. Flere beboere har hjulpet hinanden med at bygge højsenge med opbevaringsmuligheder under sengen og i øvrigt indrette værelserne, så pladsen optimeres.

Men det sker ikke for alle. En beboer fortæller, at hans forældre bor langt væk, så hans far kan ikke lige komme forbi og hjælpe med at sætte lys og hylde op. Det betyder, at han stadig otte måneder efter indflytning har hylde, gardiner og lamper stående, som mangler at blive sat op.

Det at indrette sig og komme på plads har en betydning for at føle sig hjemme. I en nyligt publiceret rapport om unge i hjemløshed, udgivet af SUS og Realdania, nævnes stabilitet som en vigtig faktor for de unges trivsel. I denne forbindelse fremhæves det at indrette sig som et vigtigt fokuspunkt, da manglende indretning kan medføre, at fornemmelsen af at bo midlertidigt flytter med ind i en ellers fast bolig (Neidel, 2021:7).

Selvom det af nogle kan opleves som en udfordring, er beboerne generelt glade for de muligheder, der er i UKHome-konceptet for selv at sætte præg på indretningen, og den støtte de får hertil fra medarbejdere og de andre beboere.

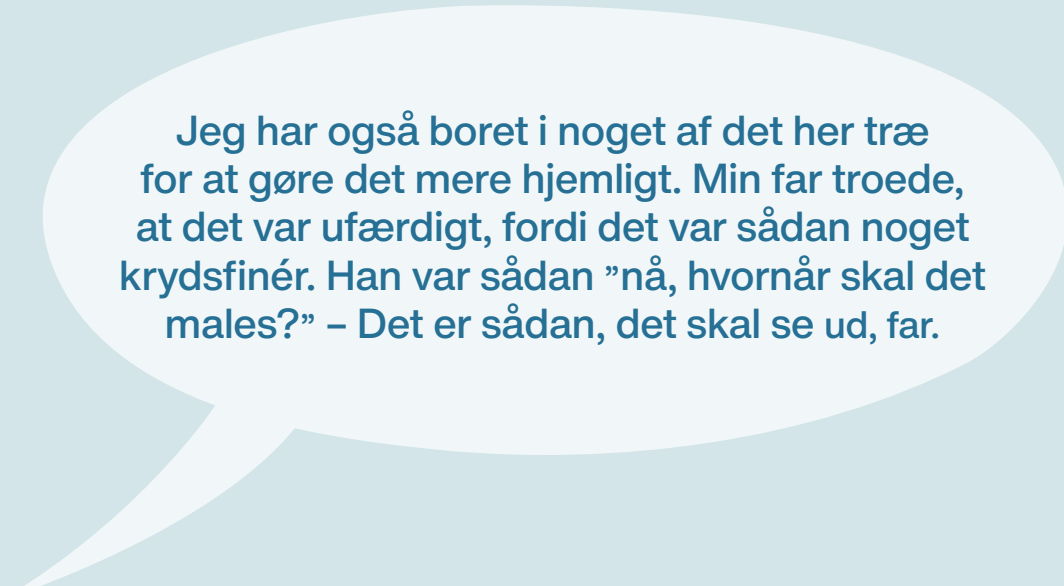
“Lige da jeg så det, tænkte jeg, det var sådan [...] lidt tømmerhandels-agtigt. Det så lidt ufærdigt ud, men jeg synes faktisk, det er meget fedt, at det er lidt simpelt. Det åbner lidt muligheden for, at man selv kan sætte ting op og skrue selv, og Anne [den sociale vicevært] var meget cool og sådan - vi skulle selv gøre, hvad vi havde lyst til.”

RUMMELIGE BADEVÆRELSE FØLES SOM EN LUKSUS

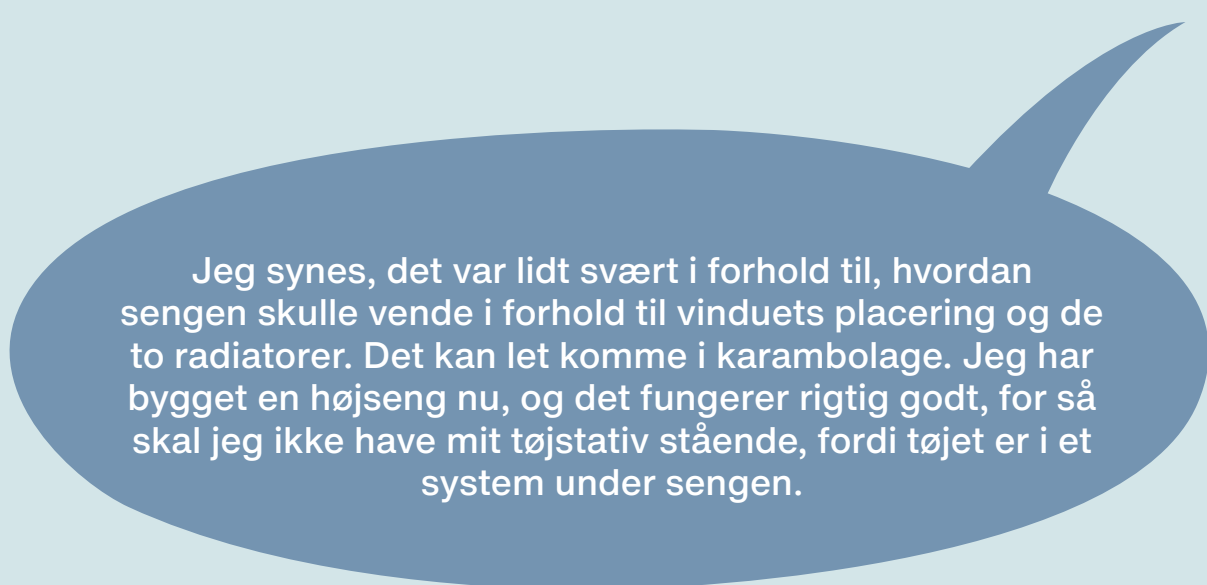
Alle beboerne, vi snakkede med, fremhæver, at de er meget glade for at have deres eget badeværelse, og at størrelsen er god. Flere beboere beskriver, at de hellere vil have et lidt mindre værelse end et mindre badeværelse.

“Badeværelset er nok så stort, fordi der skulle kunne komme en kørestol ind, da det var patienthotel. Men jeg har faktisk tænkt over, at fordelingen af kvadratmetre er god. Selvom der går mange kvadratmetre til badeværelse, synes jeg faktisk, at det er ret luksus at have så stort et badeværelse. Der er mange kollegier, hvor man står oven i vasken, og hvor man skal koble bruseren på vasken.”

Jeg har også boret i noget af det her træ for at gøre det mere hjemligt. Min far troede, at det var ufærdigt, fordi det var sådan noget krydsfinér. Han var sådan ”nå, hvornår skal det males?” – Det er sådan, det skal se ud, far.

Jeg synes, det var lidt svært i forhold til, hvordan sengen skulle vende i forhold til vinduets placering og de to radiatorer. Det kan let komme i karambolage. Jeg har bygget en højseng nu, og det fungerer rigtig godt, for så skal jeg ikke have mit tøjstativ stående, fordi tøjet er i et system under sengen.

“Det har lige præcis den størrelse, det skal have, når man også skal bade derinde. Det skal ikke være mindre.”

Dialogen med beboerne giver os grund til at understrege, at glæden ved at få stillet noget luksuriøst til rådighed i et ellers på mange måder billigt og rationelt boligkoncept har en stor betydning for denne beboergruppes oplevelse af komfort og værdighed.

RUM TIL SAMTALER

Særligt de beboere, der er visiteret til en bolig i UKHome, har løbende behov for at mødes med deres bostøtte/CTI-medarbejder eller have en snak med fællesskabsværten eller den sociale viceværter.

En beboer fortæller, at når han får besøg af sin bostøtte, foregår dette ofte på værelset. Men det kan føles som et meget intimt rum at invitere bostøtten ind i. Et par af beboerne fortæller, hvordan de i stedet bruger fællesrummene eller fælleskøkkenerne eller går over i Væksthuset, en café tæt på, for at undgå, at de andre forstyrrer.

Behovet for denne type af personlige samtaler kan med fordel tænkes ind i udformningen og indretningen af boliger til denne målgruppe, således at der etableres egnede rum og nicher, så man hverken tvinges til at være en del af et større fællesskab eller er nødsaget til at indtage den private sfære.

I perioden efter indflytningen er der på beboernes opfordring blevet installeret et låsesystem ved hovedindgangen, således at beboerne kan åbne for gæster fra deres lejlighed via deres telefon.

”Det er fedt, at man ikke skal ud af værelset og lukke op for sin bostøtte, når man f.eks. har en dårlig dag.”

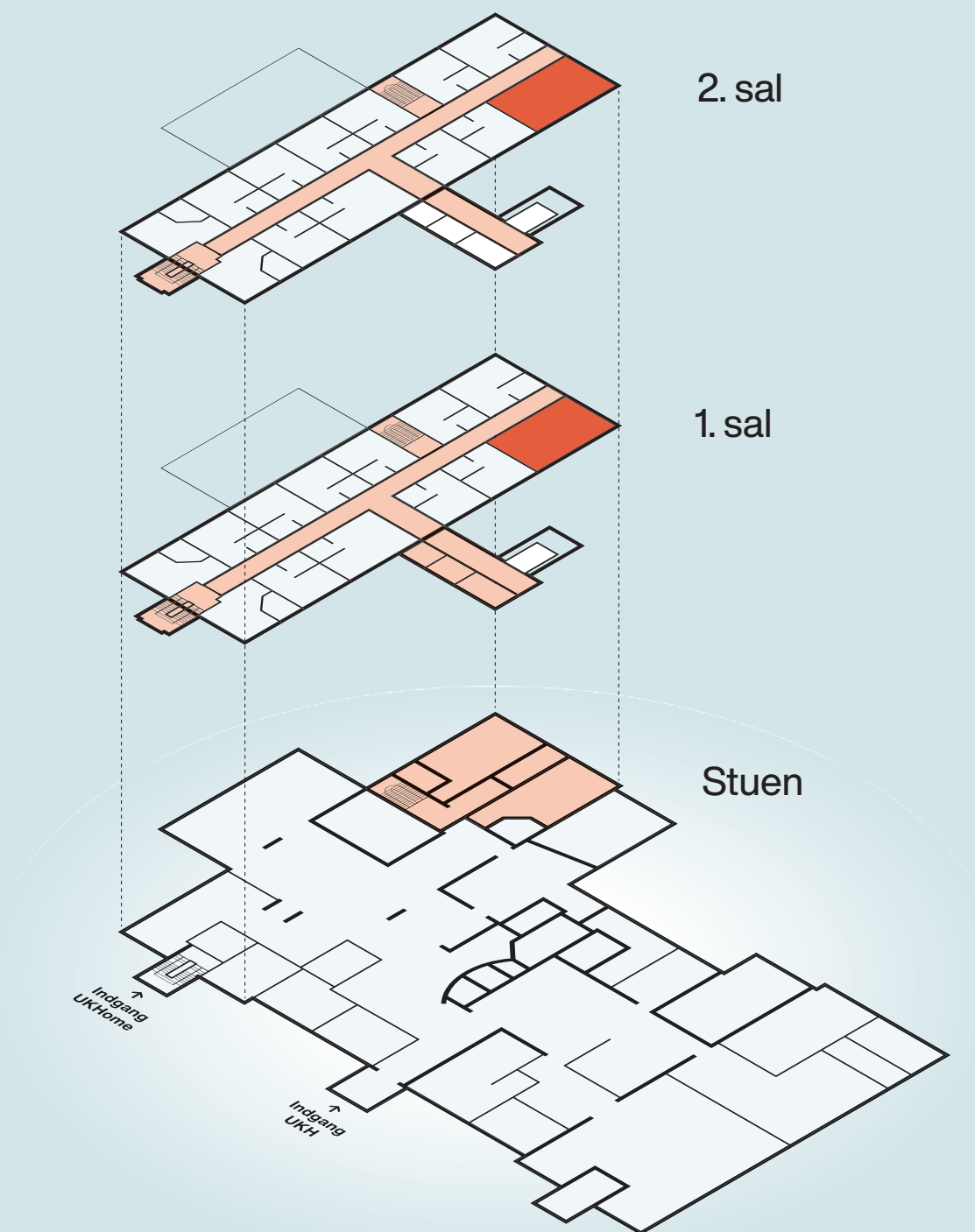

ZONE 2

Fællesarealerne

- Fælleskøkkenerne
- Gangarealerne
- Fællesstuerne

Fælleskøkkenerne

- ← De to værelsesgange har hver et fælleskøkken, som beboerne kan benytte. Fælleskøkkenerne er placeret i et hjørnelokale for enden af gangen.
- ↑ De to køkkener er udstyret med et komfur, opvaskemaskine, et stort køleskab, et stort fryseskab, indbyggede skabe og et langt bord i midten med plads til 12 beboere.

FÆLLESKØKKENET – DET SOCIALE SAMLINGSPUNKT

Fælleskøkkenerne danner ramme om meget af det sociale samvær på UKHome og er på mange måder det sociale hjerte. Her foregår den daglige madlavning for mange af beboerne, fællesspisning, gangmøder, fødselsdagsfejring, strikkeklub m.m.

Beboerne er overordnet glade for størrelsen og indretningen af køkkenerne. De kan samle beboerne fra gangen, uden at køkkenet virker for stort. Men vil beboerne lave mad på samme tid, kan pladsen blive trang. En beboer beskriver, hvordan der ikke skal være mere end 3-4 personer, der laver mad samtidig, før man ikke kan komme til.

AKUSTIK PÅVIRKER DELTAGELSE OG DET SOCIALE FÆLLESSKAB

I foråret 2021, ca. et halvt år efter indflytning, var samtlige beboere, vi snakkede med, utilfredse med akustikken i køkkenet. Beboerne fortalte, hvordan det var anstrengende at være mange i køkkenet på samme tid. Larmen fra opvaskemaskine og service virkede unaturligt høj.

”Når man er flere end 3-4 personer, får man hovedpine, hvis man har siddet der i et par timer”

“Det larmer lige så højt i den anden ende af lokalet, når man tømmer opvaskemaskinen, og det er jo ikke normalt”

Flere af beboerne fortalte, hvordan de enten benyttede noise-cancelling høretelefoner, minimerede tiden i køkkenet eller helt afholdt sig fra at bruge fælleskøkkenet.

Siden da er der blevet opsat akustikpaneler i køkkenet. Det har haft en stor effekt. Beboerne oplever, at akustikken ikke længere er en barriere for at tage del i fællesskabet.

”Det er så rart!”

LYSKILDER BETYDER NOGET FOR BRUG OG ADFÆRD I RUMMET

Ligesom det gælder for værelserne, er beboerne også generelt tilfredse med dagslyset i fælleskøkkenerne, men udfordret af kunstbelysningen. Både hvad angår placering af lyskilder og lyskildernes kvalitet.

”Der er et sted, hvor der ikke er lampe over spisebordet. Man har ikke lyst til at sidde dér, hvor der ikke er en lampe. Der er også en lampe, der er gået over køkkenvasken, så der ikke er meget lys dér.”

”Lyset i lamperne er meget koldt, og i de mørkere måneder er det ikke så hyggeligt at sidde i køkkenet, for man bliver nemt blændet af lyset.”

En beboer har derfor på den ene etage skiftet alle pærerne i lamperne, således at de har en mere varm tone. Beboerne er enige om, at det køkken nu er hyggeligere at opholde sig i, og grunden til, at de fælles møder oftest afholdes her.

Lys påvirker ikke bare stemning og humør. Lys styrer også kroppens døgnrytmesystem og er dermed generelt en kritisk indeklimafaktor, der kan have afgørende indvirkning på brugernes *søvn mønstre og sundhedstilstand* (Blume et al., 2019).

Udover, at byggeriets målgruppe kan være særligt lysfølsomme, er det også en gruppe, hvor nogle kan have et behov for ikke at føle sig eksponeret. Det kan i nogle tilfælde kræve særlige løsninger, hvis det skal gå hånd i hånd med behovet for et godt lysindfald igennem store vinduespartier.

En beboer fortæller, at han savnede gardiner i fælleskøkkenet – også selvom han godt logisk ved, at man ikke kan se ind udefra, eftersom køkkenerne er placeret på første og anden sal. Men gardiner giver ham en mulighed for selv at kunne regulere graden af eksponering/indkig og dermed føle tryk. Han har behov for at vide, at der ikke er nogen, der kan kigge på ham igennem vinduet. Der er derfor nu installeret gardiner i køkkenerne.

At føle sig tryk ved at kunne overskue omgivelserne uden selv at blive set er ifølge geografen Jay Appletons teori om *prospect/refuge* et grundlæggende instinkt hos mennesket med rødder i livet som jægere og samlere. Vi placerer os og færdes i rum ud fra et behov for at kunne overskue det sted, vi befinder os (prospect) uden selv at blive set (refuge) (Appleton, 1975).

KULTURENS BETYDNING FOR BRUG OG ADFÆRD I FÆLLESKØKKENET

Selvom de to fælleskøkkener er ens og med samme udstyr, så betyder den måde, beboerne vælger at indrette og bruge dem på, at de opleves forskelligt. Tag køleskabet som eksempel:

Brugerne af det ene køkken har valgt en kollektiv løsning, hvor de i høj grad deler den mad, der er i køleskabet. Det synes de er hyggeligt. Det betyder dog også, at madvarer risikerer at blive dårlige, fordi der ikke er en "ejer". Systemet fungerer ifølge beboerne, fordi der kun er 3-4 beboere, der aktuelt benytter køleskabet. I det andet køkken har brugerne lavet et system i køleskabet, hvor to beboere deles om en hylde, og hver har en kurv med sine ting samt én hylde til fællesting. I dette køkken er der også labels på de øvrige hylder i køkkenet.

Et flertal af beboerne giver udtryk for, at det ene køkken fremstår med mere orden, flere grønne planter og varmere belysning end det andet og derfor umiddelbart også opleves mere attraktivt. Der er også en tendens til, at flere fællesmøder og sociale aktiviteter foregår i dette køkken.

Et andet lag i køkkenkulturen angår standarder for og deltagelse i rengøring og oprydning. Flere beboere beskriver, hvordan gammel opvask og rod gør det mindre attraktivt for dem at benytte køkkenerne. Det er et emne, der løbende er til debat blandt beboerne i UKHome.

”Når der er mange mennesker og meget rod, kan det godt blive kaotisk.”

Senest er den sociale vicevært og fællesskabsvært gået aktivt ind i arbejdet med at udvikle og følge op på en ordning for fælles rengøring. Det er der stor tilfredshed med blandt beboerne.

Jeg synes faktisk, at vores køkken er gode til at holde det rent. Og køleskabet føles aldrig snusket, selvom der måske nogle gange er noget, der er for gammelt. Jeg synes, det er dejligt at have det ordentligt, så man kan overskue det.

PLACERING OG TRANSPARENS

Fællesskøkkenerne er placeret i et hjørnelokale på hver gang, hvilket gør, at flertallet af beboerne ikke automatisk kommer forbi på deres vej ind eller ud af UKHome.

Det betyder, at fællesskabet i køkkenerne er noget, beboerne aktivt skal opsøge. Det kan være rart for dem, der har let ved at opsøge fællesskaber, og omvendt være en barriere for de beboere, for hvem det er en overvin- delse at træde ind i fællesskabet.

Dørene ud til fællesskøkkenerne står ofte åbne, hvilket gør, at beboerne kan dufte madlavningen og fornemme, om der er aktivitet.

”Det er lidt fedt, at man kan høre, hvis der er nogen herude i køkkenet.”

Selve dørene er massive, så beboerne kan ikke se, om og hvem der er i køkkenet, hvis døren er lukket. Det kan være en udfordring for nogen. På spørgsmålet om det har betydning, når døren ind til køkkenet er lukket, svarer en beboer:

”Det gør det faktisk. Jeg hader lukkede døre og lukkede vinduer. Jeg kan huske i folkeskolen, når jeg skulle i skole og kom for sent og kunne høre lydene bag døren, så var jeg sådan ”det skal jeg ikke,” og så ventede jeg til frikvarteret eller gik hjem igen. Jeg kunne ikke få mig selv til at åbne døren.”

Adspurg, om vedkommende ville foretrække en dør med glastrude i, svarer beboeren:

”Jeg ved, at der er nogen, der godt kan lide lukkede døre, men for mig vil det give rigtig meget at kunne se, hvem der er derinde og lige fornemme.”

Placeringen af køkkenerne betyder ligeledes, at der for de fleste beboere skabes en naturlig buffer mellem det sociale fællesskab og den individuelle bolig. Men direkte over for døren ind til køkkenet er placeret en værelsesdør. Denne beboer har ikke mulighed for at snige sig ubemærket ud, hvis køk- kendøren står åben.

Rapporten *Bo-Sammen*, der undersøger lignende kollegiefællesskaber, understreger, at det er vigtigt at skabe en balance mellem at have let adgang til fællesskabet og behovet for at kunne trække sig tilbage og regulere graden af, hvor eksponeret man er. Det kan være udfordrende at træde direkte ud i et socialt fællesskab som fælleskøkkenet, hvis man er sårbar. Et mellemrum mellem det private hjem og det sociale liv som for eksempel en mellemgang eller at dørene er placeret forskudt, bidrager med muligheden for at kunne fornemme på forhånd og derved vælge til og fra (Hjem til Alle, 2019:22).

STEMNING OG IDENTITET ER NOGET, BEBOERNE SKABER

Fælleskøkkenerne var i udgangspunktet simpelt indrettet med hvide vægge og skabe udført i samme type krydsfinér som de indbyggede tekøkkener og reolsystemer på værelserne.

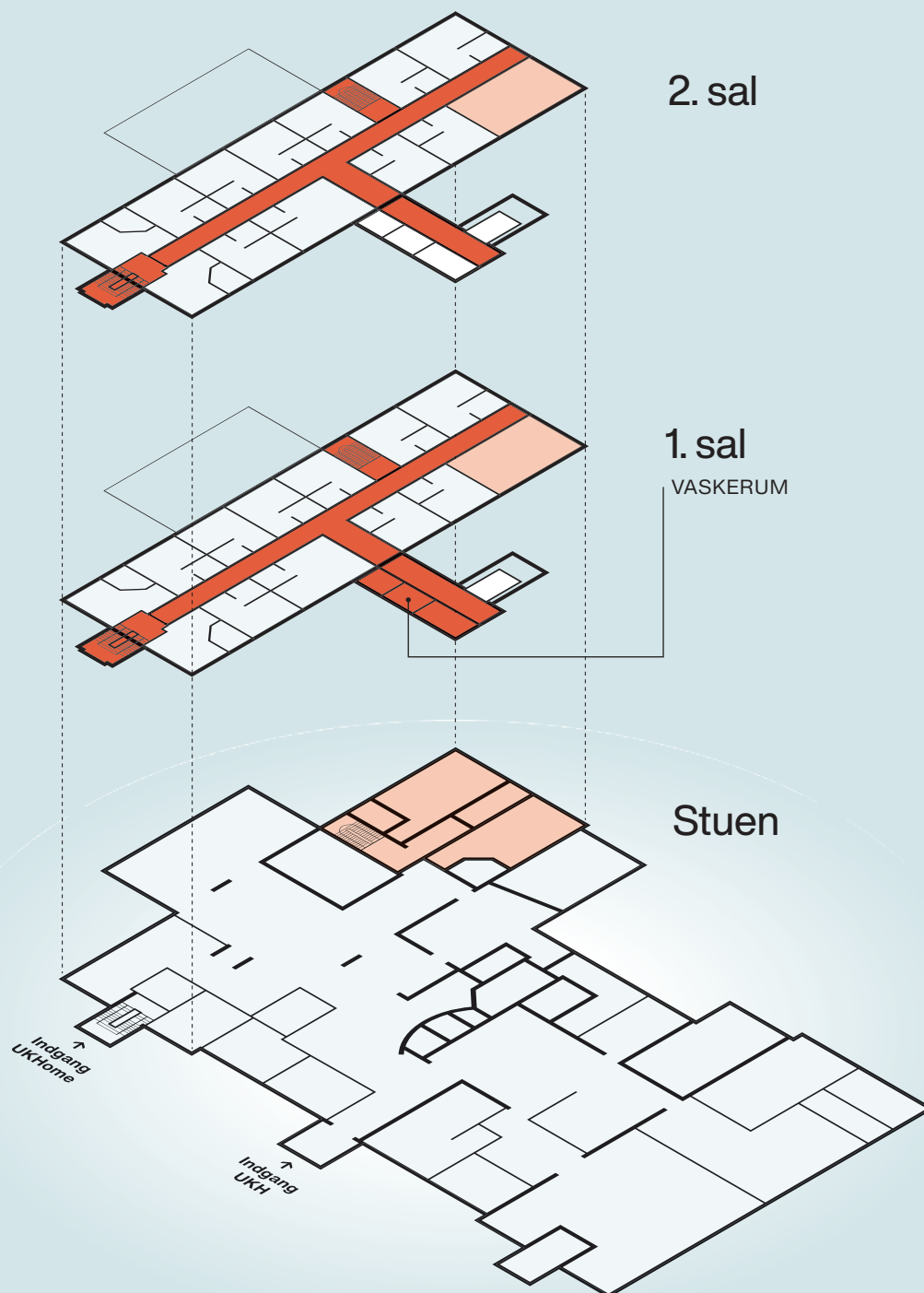
Beboerne sætter stor pris på, at de som nogle af de første beboere i UKHome har haft frit spil til selv at indrette og udsmykke rummene. En beboer fortæller, hvordan det er rart, at det nu er deres rod, der fylder, og at de små, mærkelige ting og nips, der er sat op, er deres egne minder og referencer. Det giver en følelse af hjemlighed og ejerskab.

”Det betyder noget, at det er flotte borde og stole, som nogen har lavet her på stedet. Og at der er et råderum til at lave noget selv. At der er et beløb, man kan lave noget for. Hvis man kommer et andet sted, så er det ni ud af ti gange allerede færdigindrettet.”

Beboerne har bl.a. sørget for nips og pottedplanter i vindueskarmen, hængt egne malerier op, udskiftet pærer i nogle af lamperne og sat skilte på hylderne. Både beboere og medarbejdere giver dog udtryk for, at der gerne må ske endnu mere – bl.a. er der ønsker om opslagstavler og en farvet endevæg.

Gangarealer og vaskerum

- ← De to etager er bygget op omkring en lang, central gang, hvorfra værelserne fordeler sig ud på begge sider.
- ↑ Gangene er malet mørkegrå og har en række LED-lamper monteret på væggene, men ellers kun begrænset dekoration. Der er ikke navneskilte eller numre på dørene ind til værelser og køkkener.

TRANSPORTKORRIDOR

Gangene er smalle og primært en transportkorridor. Af brandhensyn må beboerne ikke have ting stående på gangen. Der er derfor ikke naturlige opholds- eller mødesteder. En beboer siger:

”Jeg synes ikke, den kan så meget. Man må ikke have ting stående, og det er jo egentlig bare et sted, hvor man skal kunne komme fra A-B. Men der er jo snak om at få noget kunst op på væggene, og det tror jeg virkelig vil hjælpe.”

Stemningen beskrives som rolig, og den grå farve fremhæves positivt, ligesom LED-lysene fremhæves for deres behagelige lys. Men flere beboere giver udtryk for, at gangene virker upersonlige:

”Jeg synes, der er noget lidt institutionsagtigt ved den gang, fordi den er så lang.”

”Udtrykket er lidt institutionsagtigt, men de dér lysstofrør er lidt disco eller sådan.”

Manglende plads til overtøj og sko på værelserne betyder, at de fleste beboere har deres fodtøj stående på gangen. Dette skaber rod, men bidrager også med spor af, at der bor nogen; ligesom nogle beboere benytter det som et pejlemærke til at se, om deres naboer er hjemme.

”Min nabo har tre par sko, så hvis der kun står to, så ved jeg, at han ikke er hjemme. Det synes jeg er ret hyggeligt.”

INDUSTRIELT LOOK, MEN DÅRLIG AKUSTIK

I forbindelse med istandsættelsen valgte bygherre at nedtage de nedhængte lofter og blotlægge rørføringerne i loftet. Det har givet gangene et mindre institutionelt og mere råt og industrielt look, men også en væsentlig ringere akustik. Lyd fra samtaler, trin fra trappen m.m. runger og forgrener sig ud i gangene og til dels ind på værelserne.

“Når man lige mødes, kan man godt snakke lidt, men jeg tror også det er meget højt inde på værelserne, fordi der ikke er noget derude. For nogle gange har folk skrevet inde i fællesgruppen at ”hey husk lige at bruge fællesrummene efter kl. 10,” hvis folk har stået ude på gangen og snakket.”

Sensorerne, der aktiverer lyset i gangen, virker ikke altid, og gangen er derfor ofte mørk. Det er også medvirkende til, at beboerne ikke finder det attraktivt at opholde sig på gangene.

Endelig er der ifølge beboere og medarbejdere behov for at lave en bedre skiltning, så gæster bedre kan finde frem, og måske også eksperimentere med opslagstavler og anden udsmykning, der kan gavne akustikken og give gangene mere karakter og personlighed.

På baggrund af evalueringen er der planlagt en workshop, hvor beboerne skal være med til at udvikle skilte og overveje dekoration/akustikløsninger til gangene. Det undersøges ligeledes, om det er muligt at indrette med et skoopbevaringssystem på væggen.

MULIGHED FOR VASK OG TØRRING AF TØJ ER BEGRÆNSET

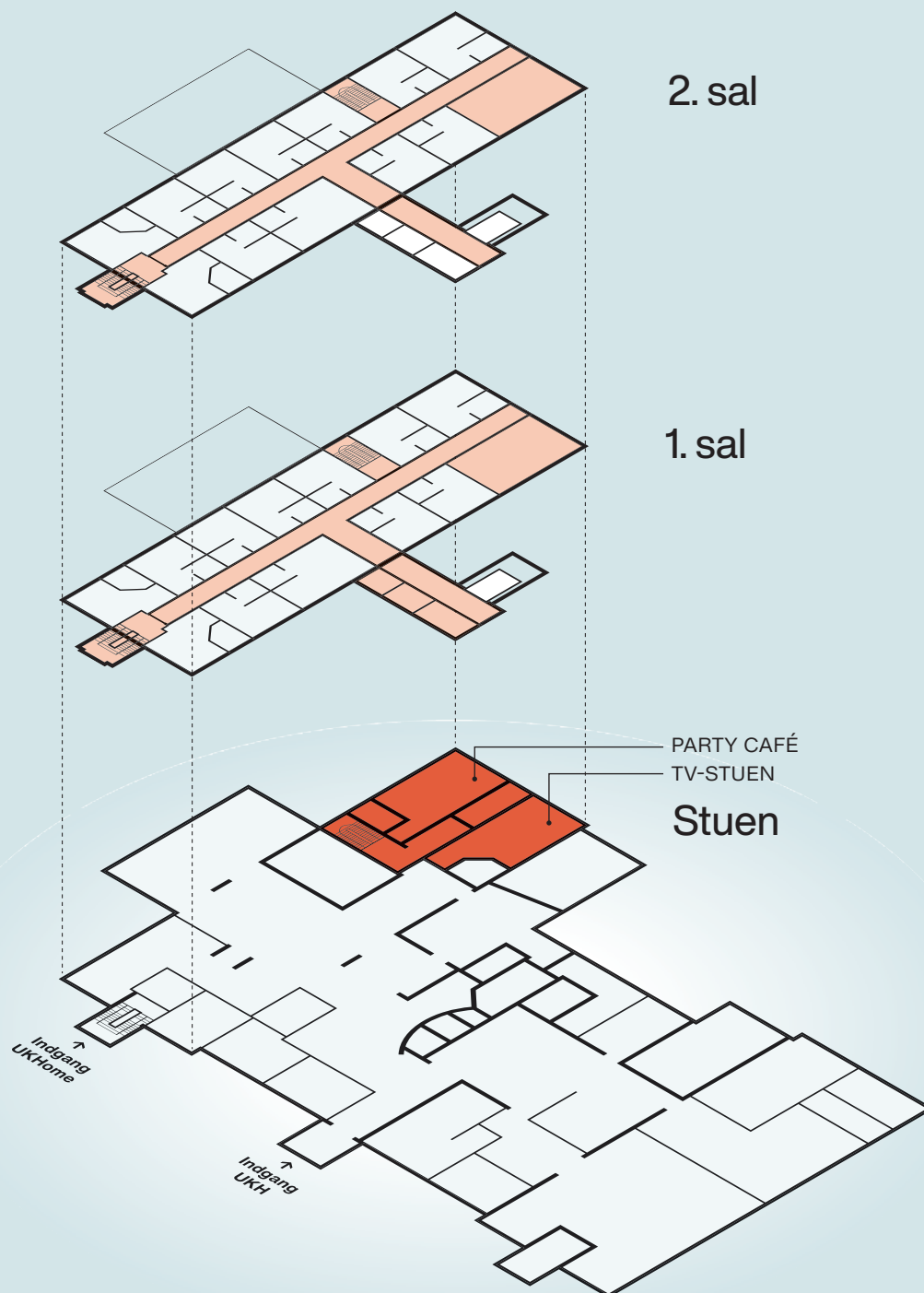
Kollegiet har et fælles vaskerum med en vaskemaskine og en tørretumbler, som beboerne kan benytte via et briksystem, hvor prisen for at vaske/tørre bliver trukket over deres husleje.

Beboerne giver udtryk for, at der ofte er kø til maskinerne, og at de synes, det er dyrt. En del tager af den årsag deres vasketøj med hjem til deres forældre i stedet for at vaske på kollegiet, eller fylder vaskemaskinen for meget op for at spare penge.

Beboerne savner et tørrerum. Der er et lille depotrum i forlængelse af vaskerummet, men det mangler tørresnore og er dårligt udluftet, så tøjet bliver ikke tørt. I mangel på andre muligheder er den lille mellemgang foran vaskerummet ofte fyldt med vaskestativer.

Fællesstuerne

- ← UKHome har to fællesrum til rådighed. Fællesrummene er placeret i stueetagen i forlængelse af en af de to trappeopgange til beboelsesgangene. Beboerne har døbt det ene fællesrum 'Party Café' og det andet 'TV-stuen'.
- ↑ TV-stuen er indrettet med et sofamøbel bygget af beboerne med hjælp fra en lokal arkitekt af materialer fra det gamle patienthotel. Over sofamøblet præger et stort vægmaleri, malet af en kunstner fra UKH, væggen. På den modsatte væg er et stort fjernsyn installeret på væggen.

FÆLLESSTUER MULIGGØR SOCIALE AKTIVITETER

De to fællesstuer i stueetagen er forbeholdt de 24 beboere i UKHome, og de er generelt meget tilfredse med både deres størrelse og indretning.

”De er fantastiske. På andre kollegier, de har ikke sådan nogle rum til rådighed. De har et stort fælleskøkken, og så er det det. Bare at have to ekstra rum til at være i, det er jo kun positivt. Der er mange, der bruger det til studierum, jeg gør også, og vi bruger det også i weekenderne, selvfølgelig til sociale arrangementer.”

Selv om beboerne oftest mødes og hænger ud i fælleskøkkenerne, fremhæves fællesstuerne som vigtige sociale rum, da de muliggør en anden type sammenkomster og aktiviteter end køkkenerne.

”Hvis jeg har venner på besøg, så er det tit, at vi har taget maden med ned i fællesrummene. Ellers føler jeg lidt, at jeg tager patent på køkkenet, for så er det heller ikke større. Jeg vil helst ikke gøre sådan, at andre ikke har lyst til at komme ud og lave mad, fordi køkkenet er blevet overtaget af ’en flok høns’.”

Fællesrummene er fleksible, og møbleringen kan hurtigt tilpasses en studiegruppe, et familiebesøg eller en fest. Her kan beboerne mødes med hinanden eller med gæster, uden at de forstyrrer de andre beboere. Fællesstuerne gør det muligt at have en regel om, at der skal være ro på beboelsesgangene efter klokken 22.

PLACERINGEN PÅVIRKER RUMMENES BETYDNING FOR FÆLLESSKABET

Fællesrummenes placering i stueetagen har både fordele og ulemper. Den lidt afsondrede placering i stueetagen gør, at beboerne kan være mere larmende, uden at det generer de andre beboere. Til gengæld kommer beboerne ikke lige forbi, og de kan ikke fornemme eller vide, hvad der sker i fællesstuerne oppe fra boligetagerne. Dermed understøtter fællesstuerne ikke det spontane sociale møde.

”Jeg tror, jeg bruger fællesrummene mindre end køkkenet, fordi jeg ikke kan høre, om folk er der. Der er nogle gange, hvor jeg går den vej ind for at se, om der er nogen. Og så er det ikke sådan, at man selv går ned og sætter sig, hvis der er tomt.”

Flere beboere beretter, at de i højere grad benytter faciliteterne i UKH end fællesstuerne, hvis de er nedeunder. De oplever UKH som hyggeligere, med et bedre lys, flere folk og mere liv.

De to fællesrum er placeret for enden af den ene af de to trapper, der fører op til beboelsesgangene.

TV-STUEN ER MINDRE INDBYDENDE END PARTY CAFÉ OG DERFOR MINDRE BRUGT

TV-stuen bliver brugt til bl.a. at se fodbold, filmaftener og Eurovision. Men TV-stuen bliver i perioder væsentligt mindre brugt end Party Café. Beboerne begrundet det med, at TV-stuen har en dårligere akustik end Party Café og et andet lysindfald, der gør rummet mørkere. Et flot vægmaleri lyser op, men et væg-til-væg-tæppe bidrager til en dunkel stemning. Rummet bliver nemt rodet, og sofa og tæppe bliver hurtigt nusset. Det gør ifølge nogle beboere TV-stuen mindre indbydende.

”TV-rummet mangler at blive gjort hyggeligt, der mangler gardiner, og særligt sofamøblerne er hurtigt blevet meget beskidte.”

ZONE 3

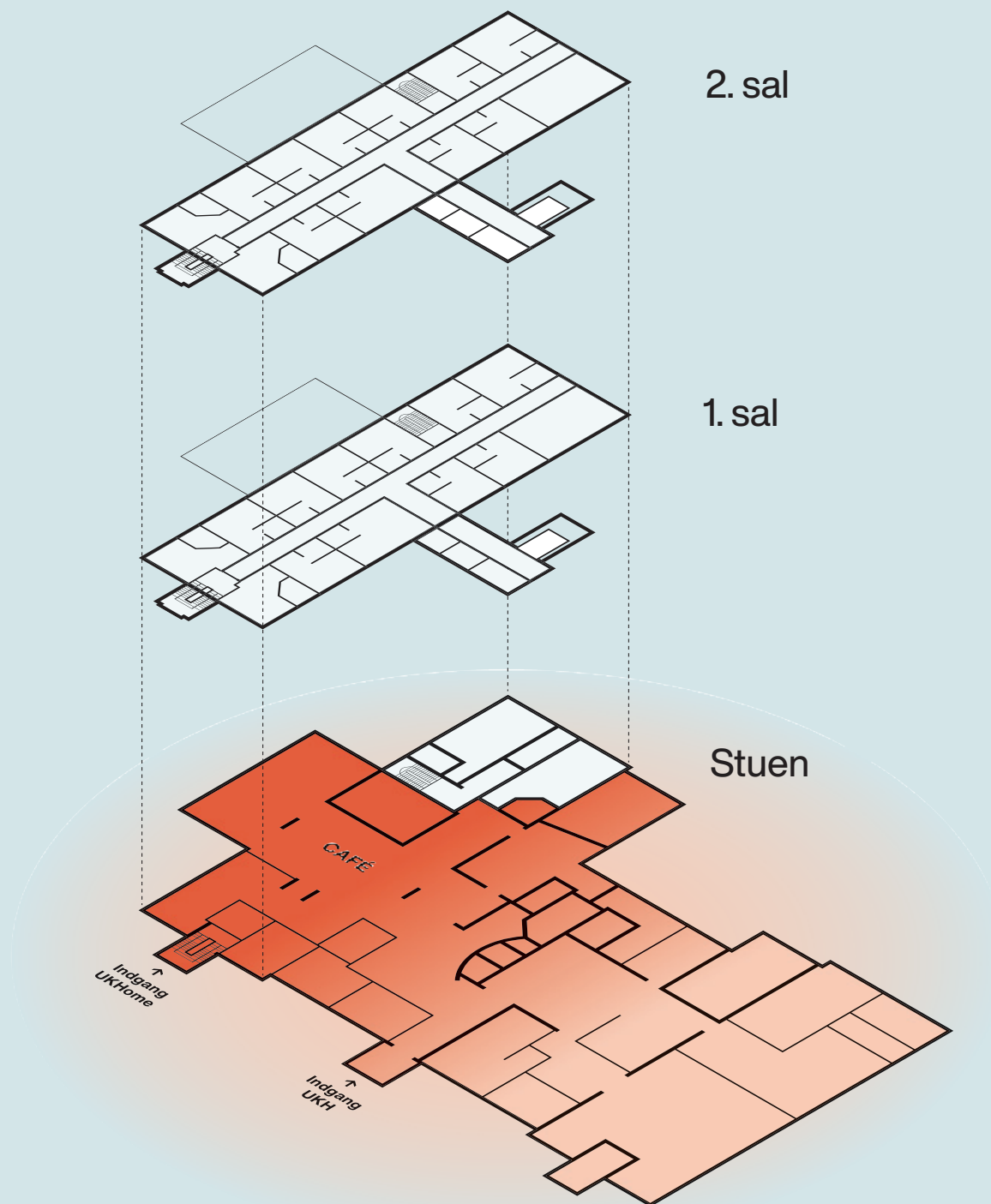
Nærmiljøet

→ Husfællesskabet med UKH

→ Lokalområdet

Husfællesskabet med UKH

- ← Ungdomskulturhuset (UKH) udgør størstedelen af underetagen i bygningen. UKH er et kulturhus drevet af Aarhus Kommune for unge i alderen 15-30 år, og det er kendetegnet ved at være et mangfoldigt sted, hvor brugerne er med til at sætte rammerne for, hvad der skal foregå i huset.
- ↑ UKH danner ramme for fællesspisning, koncerter, festivaler, kreative værksteder, atelierer, dansesal m.m. Når man ankommer til kulturhuset, går man naturligt forbi et infopunkt og medarbejdernes kontor. Herfra ledes man ind i et stort caféområde med kaffebar. Beboerne i UKHome har deres egen bagindgang til UKH via en trappe.

UKH – ET HÆNGUDSTED FYLDT MED AKTIVITETER

UKH tilbyder en bred vifte af aktiviteter, som beboerne i UKHome har mulighed for at deltage i. Beboerne fortæller, at de bl.a. har været med til fællesspisning 'World Kitchen', koncerter, UKHs genåbningsfest efter corona-nedlukningen, et foto-kursus, sy-kursus, parkour-aktiviteter, job-café, rådgivning, debatarrangementer og meget mere.

"Det var fedt, at der var et tekstilkursus. Jeg gik bare lige ned altså tre dage i træk og deltog i et tekstilkursus. Jeg havde aldrig nogen sinde cyklet et kvarter for at tage til tekstilkursus tre dage i træk. Så det er fedt bare at kunne gå ned og være med, når der sker et eller andet megafedt. Nogle gange er der festival her, eller der er et eller andet, og så kan man bare lige gå ned at tjekke. Det er fedt."

Foruden planlagte aktiviteter benytter beboerne også huset til at hænge ud og som studierum. Da vi opholdt os i huset i tre dage, mødte vi flere gange beboere fra UKHome i kulturhuset, som kom ned efter en kop kaffe og en snak med medarbejderne.

"Jeg bruger det også til bare at gå ned og studere."

"Hvis jeg lige er kommet hjem og er lidt træt, så går jeg ned i UKH, og så er der mennesker, og det er fedt. Det giver energi."

DO-OCRACY – DU KAN SELV SKABE

UKH er drevet ud fra et princip om do-ocracy. Det betyder, at de unge inviteres til selv at tage ansvar for at udvikle og afholde de aktiviteter, de selv ønsker.

Flere af UKHomes beboere har da også allerede været med til selv at arrangere aktiviteter og events i UKH. En beboer har arrangeret en rock-koncert, og fire beboere har arrangeret én-dagsfestivalen 'Out 'n Proud' - et arrangement med debat, mad, dragshow og sang. De fire beboere søgte med stor succes fonde og udviklede projektet i tæt samarbejde med medarbejdere

og unge fra UKH. I alt deltog ca. 120 unge i arrangementet. De besøgende omfattede både beboere fra UKHome, brugere af UKH og andre unge, der havde læst om eventet på Facebook.

"Det er det med følelsen af, at alt er muligt. F.eks. vores 'Out 'n Proud', hvis vi ikke havde boet her, så havde det bare været en dårlig joke. Hvis der er noget, man gerne vil, eller en idé, man har, så er det muligt."

Beboerne oplever, at UKH et sted, hvor det er muligt at realisere idéer. Både fordi rammerne indbyder til det, og fordi der er hjælp og know-how at hente fra personale og de andre brugere af huset:

"Rummet betyder meget, men også at der arbejder folk her - f.eks. Ruth, der ved, hvordan man gør tingene, og som giver én rummet fysisk og er der. Og der er så mange i huset allerede. ...der er allerede nogen her, som man kan opsøge. Og hvis man lige har brug for en lydmand, så kan man bare spørge ud i huset og være sådan lidt "er der nogen, der ved, hvordan man laver det her?", så ja, at der næsten altid er nogen, der ved, hvordan man ca. gør ting."

Kunsten i UKH er lavet af brugerne, og der er løbende workshops, hvor man kan lære kreative håndværk eller være med til at indrette.

DEN KORTE AFSTAND ØGER DELTAGELSEN

Der er en blød overgang mellem kollegiet og kulturhuset i form af en glasdør, der adskiller kulturhuset og den interne trappeopgang til beboelsesgangene. Det er således nemt for beboerne at gå ned og se, om der sker noget i huset. Glasdøren betyder, at de kan fornemme aktiviteterne og de andre brugere på forhånd, inden de vælger at træde ind i kulturhuset.

"Jeg synes, det giver rigtig meget, altså hvis man normalt ville have svært ved at komme ned sådan et sted med mange mennesker, så det, at man bor her, gør, at man allerede er en lille smule en del af det, selvom man ikke er så meget bruger endnu. Der er allerede en tilknytning til stedet, som i hvert fald for mig får det til at føles trygt at være dernede. Og så er der jo bare helt vildt god plads og spændende initiativer til ting og sager, som der sker, og som man kan høre om og tænke, "ej hvor er det fedt, det her", og hvis man så ikke er klar til det endnu, så kan man gå og vænne sig til det, til at der sker noget, og så lige pludselig en dag kan man være med til noget. Og det synes jeg er rigtig fint. Relationen mellem UKHome og UKH er ret fint."

Nogle af de beboere, der ofte oplever at have svært ved at træde ind i forsamlings og nye fællesskaber, fortæller, at selve nærheden gør, at de hurtigt lærer både personalet og brugerne af kulturhuset at kende, og det gør det mærkbart lettere at tage del i aktiviteterne.

Det giver meget god mening, at der er sårbare oppe i huset, altså der bor her, for det gør det en hel del nemmere at gå ned at være med, når man bor oven på det. Jeg ville ikke turde gå indenfor, hvis det ikke var, fordi at jeg var her så ofte. Så ville jeg stå ude foran hovedindgangen og være sådan "ej her, der må jeg ikke være", også når der står, at det er velkomment for alle, men lige præcis mig, jeg må ikke være her. Og det, tror jeg, er godt.

Er det så nemmere at gå til noget, hvor I ikke lige kender nogen, fordi det er så tæt på?

Ja, det er nemmere. F.eks. var jeg til det dér foto-noget, mørkekammerhalløj, analogfoto, det var klart nemmere at turde at tage til, når jeg havde ansigt på folk. Jeg havde aldrig snakket med dem, der afholdt det, men jeg kunne godt kende deres ansigter, for man har ligesom set dem hernede. Det gør det mindre skræmmende og mere overskueligt.

“Det har altid været meget overvældende for mig at skulle komme ned og være sammen med en masse mennesker, jeg ikke kender. Men det er i hvert fald meget lettere for mig nu. Når jeg går ud om morgenen, går jeg tit ned ad de her trapper og så igennem UKH. Det giver lidt exposure, og jeg ved, at det bare er det. Tit når jeg kommer hjem, tager jeg den anden trappe, hvor man undgår UKH. Men ofte, når jeg er på vej ud, går jeg lige igennem og siger hej til medarbejderne og hilser på folk.”

Til venstre: Glasvæg indtil kontoret betyder, at medarbejderne altid er synlige.

Til højre: En glasdør forbinder UKH og trappen op til UKHome.

”Det føles i hvert fald slet ikke skræmmende at deltage. Og det er en rigtig fed følelse.”

En beboer fortæller, at det, at hun bor i huset, er med til at gøre det nemmere for nogle af hendes venner, der ligesom hende oplever, at det er svært at træde ind i noget ukendt og store forsamlinger:

”Jeg har også rigtig mange venner, som jeg ved ville have det på samme måde. Men så kommer de netop, fordi jeg bor her. Altså så oplever de at komme hen til mig fremfor at komme til noget fremmed, you know.”

SYNLIGHED OG ÅBNE DØRE GØR, AT DE UNGE FØLER SIG VELKOMNE

Foruden den korte afstand fremhæver beboerne, at medarbejderne og deres centralt placerede, synlige kontor bidrager til, at de ofte lige kigger ned:

”Det gør bare meget, at det er sådan et åbent kontor, og døren er åben, og hvis ikke, kan man banke på og spørge om hjælp. Og så kan det godt være, at det er sådan en lille ting som at printe, men man føler sig bare velkommen.”

”De sidste par måneder har jeg været nede i UKH mindst én gang om dagen og i hvert fald lige været inde på kontoret og sige ”hej, nu gør jeg lige det her, er det ok?” og får at vide, ”ja, ja, det er fint,” og så går jeg og ser dem ikke før dagen efter.”

UNGDOMSKULTURHUSET STYRKER DE UNGES SOCIALE RELATIONER

Nogle af beboerne fortæller, at den fysiske forbindelse til UKH gør det let og naturligt for dem at møde nye mennesker. De kan ikke undgå at se de andre brugere af huset i hverdagen, og det gør det nemmere at starte en samtale, ligesom de mange aktivitetsmuligheder giver gode muligheder for at møde nogen, der har den samme interesse som én selv.

”Jeg synes også, at det giver rigtig mange muligheder for at møde nye mennesker. Især også i forhold til festivalen, dér mødte vi så mange nye folk. Men også bare til daglig. Nogen jeg havde bare set rendende i løbet af ugerne og sagt hej til, og så havde vi bare lige en lang samtale om vores hobbyer og whatever. Og det var megahyggeligt - også selvom vi kun havde sagt hej til hinanden tre gange. For dem, der kommer her, de er simpelthen så rare og venlige, og de har kun et godt formål. Det er så indbydende for alt og alle, og får alle til bare at komme og starte med at have en samtale med nogen. Og det synes jeg virkelig er fedt. For det tror jeg ikke, at man bare lige gør.”

På den måde bidrager kulturhuset og aktiviteterne i huset med det, vi med inspiration fra den norske sociolog Aksel Tjora kalder for interaktionspåskud. Forstået som samtaleemner og aktiviteter, der gør det legitimt og naturligt for beboerne og brugerne at mødes og samtale (Henriksen og Tjora, 2014:2113). Tjora har desuden beskrevet, hvordan sådanne subtile hverdagsmøder bidrager med ikke kun sociale fællesskaber, men også kan være med til at skabe en følelse af fælles identifikation, anerkendelse og at minimere stigma (Tjora, 2013).

HVOR GÅR GRÆNSEN, NU MAN MÅ SÅ MEGET?

Kulturen i UKH bygger på udstrakt tillid. Det åbner op for en masse muligheder og selvbestemmelse. Men det kan nogle gange være svært for beboerne at finde ud af, hvor grænsen går, og hvor meget man må.

”Men jeg tror også, at jeg nogle gange har haft det sådan, at når man så bor ovenpå, så er man lidt i tvivl om, hvad der hører til hvor, hvis det giver mening? Jeg har fået mange venner til at komme og studere [i UKH], men så er jeg også sådan, okay er det så for meget en invadering? Og hvis jeg gerne vil lave kaffe til dem, må jeg så tage kaffen med ned og brygge den dernede [i UKH], eller skal jeg tage den med ovenpå og brygge den på mit værelse?”

Beboere og medarbejdere er enige om, at det er vigtigt løbende at introducere UKHomes beboere og andre nye brugere til kulturhuset og de principper, der gælder for brugen af huset. Bliver de for implicite, kan det skabe utryghed.

Flere beboere fortæller med et smil, at den eneste egentlige regel, der er i UKH, er, at de ikke må have nattøj og hjemmesko på. UKH må ikke blive for meget dagligstue, men skal også for beboerne være et aktivitetstilbud, som de deltager i på lige fod med de andre brugere af huset.

Der er altid gratis kaffe og te i caféen, som man må benytte, hvis man bruger UKH.

DET GIVER STOLTHED AT BO ET STED, SOM ANDRE SYNES OM

Beboerne er generelt glade for at være flyttet ind i et nyt og lækkert kollegie, der samtidig har sjæl og identitet – både fra det gamle hospital og det knap så gamle kulturhus.

"Jeg synes det er ret fedt, at det både har kulturhus-fashion og hospitals-looket."

"Vi kalder det med fuldt overlæg UKHome. Der er en opdeling: folk bor her, men der er stadig en del af UKH i navnet. Det er ikke det samme som at bo i en ungdomsbolig et tilfældigt andet sted."

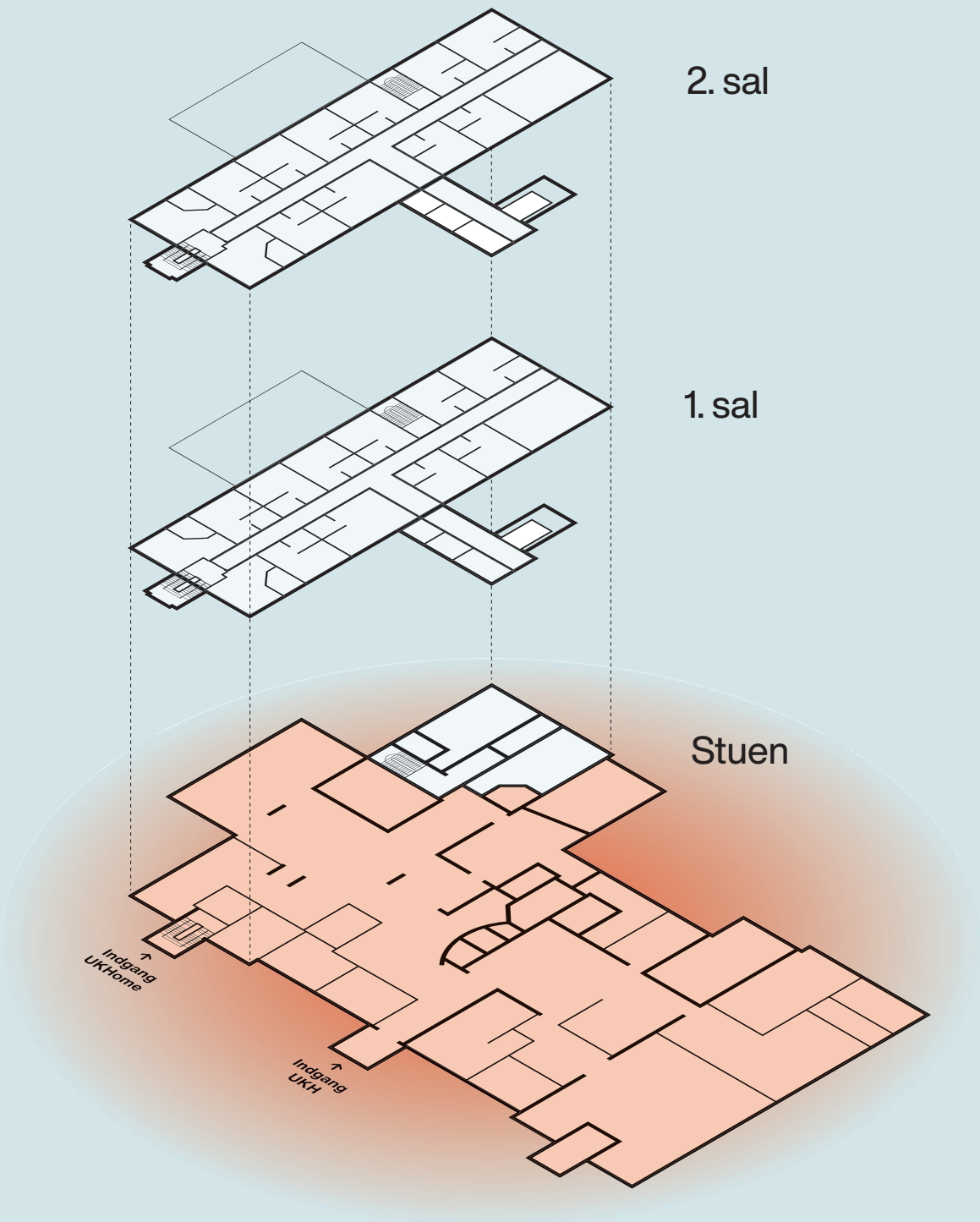
Beboerne forklarer, hvordan kulturhuset bidrager med en særlig identitet og stemning, både æstetisk og i forhold til den måde, omverdenen forstår og kender kollegiet på. Det gør dem stolte, at de kan vise UKH frem og fortælle, at de bor oven på kulturhuset.

"Jeg var introguide for de nye studerende på mit studie, og vi fik lov til at låne UKH til at sidde i en dag. Og de var virkelig sådan "wow" og "sikke et sted". Og jeg var sådan "yes!". Det er et sted, man er stolt af at vise frem."

"Det er mega blær! Folk er sådan "hvor bor du henne?". På et gammelt hospital. "Nårh, dér hvor kulturhuset er?" "Jaerh!"."

Lokalområdet

- ↑ Kollegiet og ungdomskulturhuset er placeret centralt i Aarhus, beliggende i det forhenværende Amtshospitals omfattende bygningskompleks. Hele hospitalsområdet skal på sigt udvikles, men endnu står langt hovedparten af hospitalets øvrige bygninger tomme og forladte hen. Der er derfor også kun få faciliteter og aktiviteter i det nære lokalområde.

KOLLEGIET ER CENTRALT PLACERET, MEN DER MANGLER NOGET GRØNT

UKHome ligger centralt placeret i Aarhus med et kvarters gang til centrum, en halv time til universitetet og 20 minutters gang til Banegårdspladsen.

”Det er på papiret lige præcis i midten af Aarhus”

Kollegiet og kulturhuset er placeret i et tidligere patienthotel midt i det forhenværende Amtshospital. Aarhus Kommune har siden overtagelsen af Amtssygehusgrunden i 2019 placeret enkelte midlertidige aktiviteter i området. Det gælder nogle såkaldte *tiny houses* til unge hjemløse, nogle øvelokaler og værksteder til musikere og kunstnere, ligesom politiet anvender nogle af de forladte bygninger til øvelser. Men derudover er der kun få faciliteter og aktiviteter i nærområdet.

Der hører ikke grønne friarealer med til UKHome og UKH, og en del af beboerne savner et grønt område – særligt om sommeren.

”Der mangler noget grønt i området udover træer. Der mangler græsplæner, man kan bruge.”

I løbet af sommeren 2021 er der blevet bygget en terrasse i forlængelse af UKH, som beboerne i UKHome også har lov til at benytte.

Foruden et grønt udeareal giver beboerne ikke udtryk for, at de savner noget. Den centrumnære beliggenhed og ikke mindst UKH imødekommer på bedste vis de unges behov.

MANGLEN PÅ LIV OG LYS GØR OMRÅDET UTRYGT

Det endnu meget begrænsede liv i området betyder, at nogle beboere, særligt i perioden lige efter indflytning, oplever, at det kan føles utrygt at komme til og fra UKHome, når det er mørkt.

”Altså jeg løber om natten, når jeg skal ind til huset fra Viborgvej. Vi har snakket om, at der er meget mørkt. Mange af mine veninder synes, der er meget creepy her. Det tænker jeg jo ikke over mere.”

”Jeg føler mig tryk om aftenen. Men det er ikke alle. Og det forstår jeg 100%. For der er mørkt. Også om vinteren. Og der er få lamper, dér hvor vi bor - især hele vejen op til. Hvis man står og åbner en postkasse, og man lige har handlet ind, og klokken kun er 6, så kan folk godt føle sig utrygge, fordi det er helt mørkt. Og det er langt væk, før man overhovedet kommer tæt på trappeopgangen.”

Ligeledes kan trafikforholdene omkring bygningen, hvor der ikke er en tydelig opdeling mellem vej og fortov, opleves som uforudsigelig:

“Bilerne er lidt mærkelige, for vi har ikke et fortov. Så vi går ligesom bare et sted, hvor der kan komme biler susende. Altså når man går ud ad sin hoveddør og så skal være forsigtig, det synes jeg er lidt sjovt, for normalt når man går ud ad sin dør, så er der et fortov.”

PLANER OM AT UDVIKLE OG BYGGE I OMRÅDET BEKYMRER BEBOERNE

Aarhus Kommune sendte i maj 2021 udviklingsplanen for Amtssygehuset i offentlig høring. Udviklingsplanen rummer mulighed for at udvikle ca. 900 boliger og et forslag om at opføre almene boliger i området i umiddelbar forlængelse af UKH og UKHome.

På valideringsworkshoppen udtrykte en beboer bekymring for udviklingen af boliger omkring UKH, da hun frygter, at det vil begrænse de muligheder, der er i dag for at kunne afholde arrangementer samt at kunne bygge og bruge området lige så frit og kreativt. Beboerne frygter, at nye naboer vil kræve en særlig æstetik, og at man skal være stille på et særligt tidspunkt. De ser området omkring UKH som et *'ungested'* og drømmer om, at UKH og en del af det gamle Amtssygehus kan være en *'ungelandsby'*.

Læs mere om planerne for Amtssygehusgrunden her:
www.amtssygehuset.dk

DEN SOCIALE PRAKSIS

Beboernes og medarbejdernes oplevelse af de fysiske rammer er i vidt omfang betinget af den sociale praksis.

Selvom mennesker som biologiske væsener responderer nogenlunde fysiologisk ens på fysiske faktorer som eksempelvis dagslys, så er vores individuelle forudsætninger - vores personlige erfaringer og psykologi - og den kultur, vi former i samspil med andre individer, afgørende for, hvordan vi hver især oplever de samme rumlige forhold (det illustreres eksempelvis ovenfor i afsnittet om de forskellige opfattelser af de i udgangspunktet to helt ens fællesskøkkener).

Når vi ønsker at forstå, hvordan de fysiske rammer i UKHome-kollegiet fungerer for beboerne, er det derfor ikke muligt at forstå betydningen af rammerne uden også at medtænke den sociale praksis. I UKHome formes den sociale praksis af flere faktorer. Både af brugerne selv og den kultur, de sammen skaber. Men i høj grad også af den sociale vicevært, fællesskabsværten, rumvejlederen og (i mindre grad) de eksterne CTI-støttepersoner. Med deres professionelle og menneskelige vejledning og støtte bidrager de aktivt til, at beboerne får mest muligt ud af de fysiske rammer. De hjælper beboerne over barriererne, de introducerer og forventningsafstemmer, de støtter op om initiativer, og de træder til, når der opstår behov for dialog om adfærd og praksis. De har dermed afgørende betydning for, hvordan beboerne oplever at kunne udnytte og udfolde sig i UKHomes fysiske rammer.

Uden den aktive støtte ville stedets mange muligheder for aktiviteter og fællesskab for en væsentlig andel af beboerne forblive uudnyttede. Deres oplevelse af de fysiske rammer ville derfor også være en ganske anden. Så et succesfuldt samspil mellem de fysiske rammer og den særlige målgruppe er i UKHome-konceptet i høj grad afhængig af de understøttende sociale funktioner.

I det følgende fremhæver vi et par af de nøgleelementer i den sociale praksis, som vi vurderer har afgørende betydning for beboernes oplevelse af de fysiske rammer i UKHome.

PRINCIP OM FÆLLESSKAB OG DO-OCRACY

UKHome har, ikke mindst på grund af overlap af ledende medarbejdere, arvet en grundlæggende tilgang fra ungdomskulturhuset kaldet 'do-ocracy'. Det betyder, at de, der engagerer sig i huset, også er dem, der har indflydelse og medbestemmelse. Do-ocracy bygger på en grundlæggende tillid til, at de unge selv er de bedste til at udvikle deres egne tilbud.

Do-ocracy-tilgangen præger i høj grad også kulturen i kollegiet og betyder, at beboerne i høj grad gives muligheden for selv at skabe og definere de rammer, de bor i. Det har ifølge beboernes egne udsagn styrket en oplevelse af medbestemmelse og ejerskab.

”At man f.eks. må hænge et billede op, det har en effekt. Det er betydningsfuldt for, om man har en fornemmelse af, at man bor der. For hvis de har sat al indretningen ind, så er det ikke ens eget længere, og jeg kommer bare ind for at bruge og går ud igen - men det er ikke mit eget, ligesom mit eget køkken.”

”Vi må gerne plastre ting op på væggene, og det er vores eget rod i kroge. Det er ikke noget, nogen har efterladt for ti år siden.”

”Det er jo megafedt, at man har så meget indflydelse. På Parkkollegiet er det sådan ”vi har de her traditioner, fordi vi altid har gjort det, og køkkenet ser sådan ud, fordi det altid har gjort det”.”

Der har fra start været afsat midler til at købe ting og indrette UKHome, og medarbejderne har hjulpet beboerne med at facilitere en fælles dialog om indretningen. Input fra de jævnlige gangmøder er blevet samlet op af fællesskabsværten og viderebearbejdet af en gruppe særligt interesserede beboere i samarbejde med en arkitektfaglig rumvejleder.

Men det sætter også spørgsmålstejn ved, hvad man gør, når nye beboere flytter ind, og bofællesskabet er etableret? Som en beboer kommenterer:

”Du kan ikke indrette hver eneste gang, at der kommer nogen ind.”

HØJE FORVENTNINGER TIL DELTAGELSE KRÆVER RUMMELIGHED

Både fællesskabet og ejerskabet er givende for beboerne, men det er også krævende at opnå. For nogle af kollegiets beboere føles det som en stor mundfuld at deltage i kollegiets fælles møder og aktiviteter.

Bl.a. fordi det kan være svært at være sammen med så mange andre mennesker i fællesskøkkenerne, men også fordi det i perioder kan være vanskeligt at indfri forventningerne om, at man som beboer skal deltage aktivt og være med til at træffe beslutninger.

En beboer har på eget initiativ fundet en lille reol i UKH's kælder og sat den op som en kaffestation i fællesområdet.

På samme måde har brugerne i UKH bygget en bar i kulturhuset.

Flere beboere fortæller dog, at om end de ikke altid er så meget med, så oplever de, at de andre beboere er gode til at rumme, at de kan have en svær periode.

”Altså hvis man aldrig nogensinde har været med til gangmøde, så kan det være sværere at komme ind og være med. Men det synes jeg, at der er plads til - at der er forskel på, hvad man kan overskue. Også at man ikke får at vide, at ”du er aldrig med på møder”.”

I et inkluderende bofællesskab, hvor alle beboere ikke altid har lige meget overskud, forudsætter et godt fællesskab en udstrakt forståelse og rummelighed hos de beboere, der har meget overskud og ofte engagerer sig.

Her spiller den sociale vicevært og fællesskabsværten en afgørende rolle i arbejdet med løbende at forventningsafstemme og fastholde kulturen.

”Man kan have en periode, hvor man ikke kan så meget og bagefter have perioder, hvor man er meget aktiv. Jeg synes, at jeg kan fornemme, at medarbejderne bruger meget energi på at dele, hvad der er blevet sagt på et gangmøde efterfølgende. Og de gør også opmærksom på, at det ikke er alle, der er i stand til at være med og have overskud til det. Og de minder også dem, der ikke deltager, om, at ”har I noget, som I sidder inde med, men som I ikke lige kan overskue at bringe op, så kan jeg være mellemmand.” Og bare det alene, det viser, at der bliver gjort opmærksom på, at der skal være plads til, at man ikke altid har det samme overskud.”

LIGEVÆRDIGHED MINDSKER STIGMATISERING

I UKHome-konceptet har kommunen valgt at afprøve en 50/50-fordeling af de i alt 24 boliger til henholdsvis visiterede unge med hjemløsebaggrund og unge i uddannelse.

Vi har i forbindelse med evalueringsarbejdet erfaret, at den ligelige fordeling gør, at det i praksis sjældent giver mening at skelne mellem de to grupper.

De unge skelner ikke selv. Flere af de unge, der er visiteret til tilbuddet, er studerende eller har et arbejde, og de unge, der er studerende, har også perioder og dage, hvor de er psykisk sårbare. Der er heller ikke nogen rumlige indikatorer, der fortæller, om beboeren tilhører den ene eller den anden gruppe.

”Alt er meget flydende, vi tager hensyn, men vi tænker ikke så meget over det til daglig.”

Alligevel oplever beboerne, at det er afgørende med en vis indledende forventningsafstemning.

”Alle skal være klar over, at her bor nogen, der har det dårligt en gang imellem, og respektere det. Men vi er ikke en institution.”

To af de beboere, der er visiteret til tilbuddet, fortæller, at måske netop fordi der ikke gøres forskel i det daglige, kan de andre indimellem glemme, at de ikke altid har lige så meget overskud som dem. Men forklarer også, at der er en tryk kultur i UKHome, hvor de altid kan sige, at de har en sårbar dag eller periode, og at de andre så er gode til at vise hensyn.

”Det er nemt at bede om hjælp. Alle er virkelig forstående.”

To af de beboere, der ikke er visiteret til tilbuddet, bekræfter.

”Vi glemmer det tit. Det kan være farligt, hvis man glemmer det og bliver ubetænksom.”

Den ene giver udtryk for, at det til gengæld er blevet nemmere for alle at fortælle om de ting, der er svære, fordi beboerne på kollegiet generelt er gode til at dele og støtte hinanden.

Selvom UKHome er et inkluderende tilbud, og de unge med hjemløsebaggrund (eller i risiko for hjemløshed), der visiteres til en kollegiebolig, tilbydes udvidet CTI-støtte, så har UKHome også erfaret, at der er enkelte af deres beboere, der har vist sig at have endnu mere komplekse støtte- og/eller behandlingsbehov og således ikke magter kollegieboligformen. At kollegieboligformen ikke er egnet til unge med meget komplekse problemstillinger, er også konklusionen i VIVEs casebaserede undersøgelse af boliger til unge hjemløse (Benjaminsen, 2019:45).

ANTALLET AF BEBOERE ER AFGØRENDE

Blandt beboerne er der generel tilfredshed med antallet af beboere på gangene og kollegiet overordnet. Størrelsen er overskuelig og betyder, at man har en god mulighed for at kende hinanden på kryds og tværs.

”Jeg ved ikke, om det bare er mig, men hvis det havde været et meget større kollegie, det har jeg prøvet før, og så har det bare ikke været noget for mig. Så havde der været for mange mennesker at skulle forholde mig til.”

Derudover finder beboerne også, at størrelsen fungerer godt i forhold til fællesskabet – der skal være nok til at engagere sig og løfte aktiviteter, men ikke så mange, at det ender med at blive kaotisk.

”Jeg har boet på en gang før med 12 mennesker, hvor det var cirka halvdelen eller to tredjedele, der var aktivt sociale, så den må helst ikke blive mindre. Men i forhold til en gang, hvor man har et fællesskøkken, er det godt, at den ikke er større, for det kan nemt blive uoverskueligt.”

Kilder

Appleton (1975): *The Experience of Landscape*, London: Wiley

Benjaminsen (2019): *Boliger til unge i hjemløshed – muligheder og barrierer, En case-undersøgelse i tre kommuner*, VIVE

Blume, C., Garbazza, C. & Spitschan, M. (2019): 'Effects of light on human circadian rhythms, sleep and mood' i *Somnologie* 23, 147-156

Carlberg og Lind (2017): *Sociale Mursten*, Den A.P. Møllerske Støttefond og Realdania

Emkjær, Anker, Maack, Hjortø (2021): *Fra hjemløshed til egen bolig – med støtte*, Socialt Udviklingscenter SUS for Realdania

Gibson (1986): *Ecological Approach to Visual Perception*, Taylor and Francis

Hellwig & Boerstra (2017): 'Personal control over indoor climate disentangled Part 1', i *REHVA Journal* (23-26)

Hendren (2020): *What can a body do? – How We Meet the Build World*, New York: Riverhead Books

Henriksen og Tjora (2014): 'Interaction Pretext: Experiences of Community in the Urban Neighbourhood', i *Urban Studies* 51 (10) 211-2124

Hjem til Alle Alliancen (2019): *Bo-Sammen – en ny start for hjemløse unge*

Lori (2020): *Nabostøj – en fælles udfordring*, Institut for Antropologi ved Københavns Universitet

Neidel (2021): *Fra hjemløshed til egen bolig – unges perspektiver på, hvad de har brug for i overgangen til at få egen bolig*, Socialt Udviklingscenter SUS for Realdania

Ryhl og Høyland (2018): *Inkluderende Arkitektur*, Bergen: Fakboglaget

Tjora (2013): 'Communal Awareness in the Urban Café', i *Café Society* s. 103-126

